

MAAKODU

ABILINE KODUS, ASJATUNDJA AIAS! • DETSEMBER 2015

Väike ingel
– endale
ja teistele

Võrratud küpsised
peolauale

HÄRMAS AIA
KAUNITARID

Tõuluiduill
kodus ja aias

TEEME ISE: KUUSEHTED, LILLESEADED

hind 3.50 €

ISSN 0235-6899

9 770235 689028

Otsite nutikamat kaitset?

Hill's™ Science Plan™ Urinary Health

Terviklik toode erituselundkonna tervise heaks, millel on ka karvapallide ja ülekaalu vastane toime.

- Toetab **kogu erituselundkonda** neerudest põieni
- Soodustab **optimaalset pH-taset** kuseteedes
- **Isuäratav** toit, mida kassid jumaldavad

Aitame teil hoolitseda oma kassi tervise eest parimal võimalikul moel.

24

DETSEMBER 2015

KODU

- 6 Eestlanna jõulud Norras
- 18 Sõjaeelse taluarhitektuuri pärl – Mikuri elumaja
- 20 Milline on kirveste Mercedes?
- 24 Pidurüüs aiapaviljon

AED

- 32 Härmas aia võluvad detailid
- 38 Vere ja kire värv
- 46 Okaspuud, mis kasvavad allapoole
- 52 Loomeeleolu õue ja tuppa

ELULAAD

- 56 Väike Ingel – endale ja teistele
- 64 Parimad kingitused käsitöömeistritelt
- 66 Teistmoodi küpsised
- 74 Vabatahtlikult 60 kassiga
- 78 Jõuluinglikesed lendavad puule
- 79 Detsembri üritused
- 80 Maakodu sisujuht 2015
- 82 Ristsõna

78

20

52

66

74

lugeja kirjutab

Head lugejad, ootame teilt kirju, häid nõuandeid ja tagasisidet!
Kirjutage, mis teile meeldis eelmises ajakirjas või millest sooviksite
lugeda, meiliaadressil maakodu@maakodu.ee
või saatke kirjad Narva mnt 13, 10151 Tallinn.

Tere!

Loen suure huviga kõik teie ajakirja lood läbi. Seekord oli uudsem teema "Visa hingega kahjurid meie kõrval". Olen lapsest peale teadnud, et sellised kahjurid on olemas. Kas aga meie nooremad põlvkonnad oskavad arvata nende satikate olemasolust midagi? Tänapäeval vast ei hoita kodus suurt toidutagavara nagu vanasti.

Kuna minu abikaasal tuleb sünnipäev, siis kindlasti proovin küpsetada õuna-martsipanipiruka ja ka apelsinikeeksi.

Olen tänulik huvitava ajakirja eest! Soovin teie kollektiivile kõike parimat ja päikest päevadesse!

Virve Hiiumaalt

Tere, Maakodu!

Minu lemmiklugu jutustas poja sõbra kodust - "Metsa sisse peidetud öökullipesa". Olen seal ise käinud, see maja on väga armas ja kodune. Ilusas männimetsas ning pererahvas väga lahke. Veel oli hea lugeda Saaremaale ehitatud suvekodust "Rahulik kodu rookatusel all".

Tore, kui noored tahavad elada loodusega ühes, sest meie inimesed on looduselembesed.

Tublid aednikud jäid silma loos, mis rääkis säravast aiapärlist Türiil.

Jaksu kõigile oma kodu kaunistamisel ja elamiseks õnne!

Kõigile aiatöödest puhkust ja hingedekeud!

Reet Teinberg-Veelmann

Huvitavad lood

Minu jaoks oli kõige huvitavam lugu "Eesti Panga hoone ja Petseri".

Olen palju aastaid tagasi Petseris käinud, aga sellest hoonest ei teadnud ma tookord midagi. Siis oli kõige puhtam, korralikum ja kaunim koht klooster. Huvitav oli ka Kuuba reisi programm. Kahjuks ei võimalda väike pension nii pikka sõitu ette võtta. Jääb üle ainult loota loosiõnnele.

Sügist tervitustega Silvi Tartumaalt

Nõuandenuurgake

Maakodu aiatoimetaja Marju Vitkar andis veebikeskkonnas www.maakodu.ee nõu, mida teha, kui jõulukaktus ei õitse.

End Jõulueideks nimetanud kommentaator jagas selle jutukese juures oma väärt kogemust, milles on tõetera sees. "Jätan jõulukaktuse kuivale alates septembri esimesest nädalast. Kastmist alustan oktoobri esimesest nädalast. Pärast seda on hakanud lill endale öiepungi moodustama. Kuna tegu on ikkagi kaktusega, vajab lill kuivaperioodi."

Armas lugeja!

Aed on jäänud talveunne. Seda suurema tähelepanuga vaatame oma toalilli. Ootame kirju ja fotosid teile talvisel hooajal kõige enam rõõmu valmistavast toalildest.

Kõigi kirjasaatjate vahel loosime välja liitlala küünlajalad, mille disainis Matti Klenelli.

JAH, soovin tellida ajakirja Maakodu!

MÄRGISTA SOOVITUD PERIOOD	Püsimakseleping	3 kuud	6 kuud	12 kuud
	2,70 €/kuus	7,86 €	15,07 €	29,16 €

Maksja/tellijaja andmed

EESNIMI _____

PEREKONNANIMI _____

ADDRESS _____

(tänav/talu, maja/korter, linn/asula, vald, maakond, sihtnumber)

TELEFON _____

E-POST _____

Kingisaaja andmed

EESNIMI _____

PEREKONNANIMI _____

ADDRESS _____

TELEFON _____

Tellimuse soovitav algus*

ESIMESEL VÕIMALUSEL ALATES

KUUPÄEV/
ALLKIRI: _____

* Tellimus jõustub pärast arve tasumist

MARGISTATA
Litsents nr 971

MAKSTUD
VASTUS EESTI

AS Ekspress Meedia
Narva mnt 13
10151 Tallinn

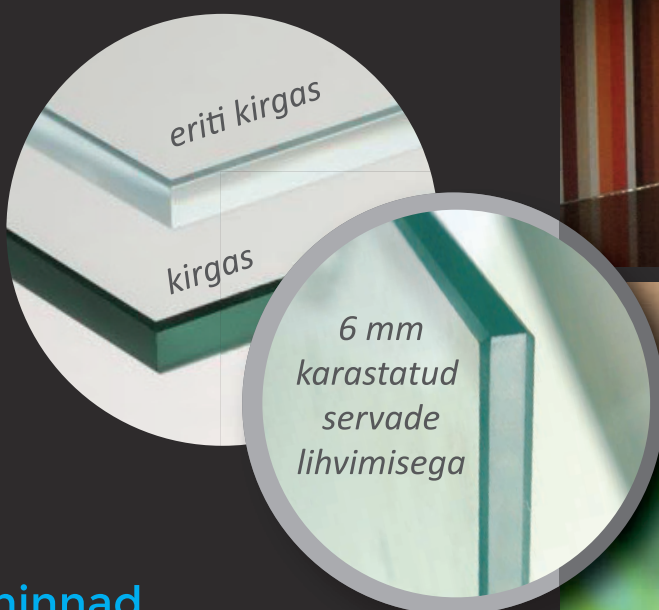
MAAKODU

FOTOKLAAS - HUVITAV LAHENDUS

INIMESTELE KES VAJAB

MIDAGI ERILIST!

UNIKAALNE KUJUNDUS /
HÜGIEENILISUS /
MUGAV HOOLDUS /
LIHTNE PAIGALDUS /

Näidishinnad,

võib ka erimõõdus!

1.5 x 0.6 m - klaas pildiga - **165 €**

2.5 x 0.5 m - klaas pildiga - **199 €**

3.0 x 0.6 m - klaas pildiga - **249 €**

PRinterior

www.printerior.ee

+372 555 45 124

Jälle jõulud!

“Hakkab jälle pihta...” kuulen nii mõnegi tuttava suust põlastavat nooti, kui nad novembri alguses kauplustes jõulunodi näevad. Nabani plastjõuluvanad, roosad ja valged kunstkuused tekitavad üle selja judinaid. Lõputu bling-bling ja kits – seda kõike on nii palju, et tekib küsimus, kas kõigele sellele ostjaid leidub.

Oleks silmakirjalik öelda, justkui käiksin jõuluväljapanekutest kauge kaarega mööda. Vastupidi, igal aastal vaatan huviga, millega meie tootjad ja kauplused üllatavad, sest see on hea inspiratsiooniallikas. Enne kui ma poest uue jõuluvidina ostan, vaatan üle aastatega kogunenud ehted ja küünlajalad. Äkki piisab uute asjade asemel hoopis ühest heast ideest, pintslit ja värvist?

Tõesti, paljuski on poed ja kaubaketid need, kelle pealetükkivus meid endast välja viib, aga oleks ebaõiglane kõike nende kraesse veeretada. Mida enam aasta lõpu poole tüürib, seda enam tekib isu küünlaid põletada, verivorstid ahju pista ja piparkooke krõbistada. Südamesse poeb jõuluootus.

Usun, et tegelikult ootame me kõik pühadeaega. Isegi kõige suuremate jõuluvihkajate ja skeptikute südamepõhjas on see soov olemas. Ootame kas või selleks, et lihtsalt kodus olla – koos pere ja lähedastega – ning mitte kuhugi kiirustada. Üks mu jõuluvihkajast tuttav ostis roosa, paelte ja kiikhobuga kaunistatud kuuseehte, mille peal on kiri “Beebi esimesed jõulud”. Siis mõistsin, et äsja vanaisaks saanud karusel mehel on sel aastal erilised pühad!

Ka meie toimetus ootab pühadeaega. Just seetõttu on ajakirja detsembrinumbrer täis ideid, inspiratsiooni ja nippe, kuidas pühadeajal oma kodu jõulurüüsse riietada, mida lauale panna ja mida koos lastega meisterdada.

Kindlasti tasuks aga ette võtta üks jalutuskäik metsa koos pere või sõpradega. Tooge tuppa käbidega oksake, rohelisti pohlavarsi või samblatükk – kõige ilusamaid ehteid pakub meile loodus ise.

Soe tuba, rõõmsad inimesed, õnnelikud lapsed – need ongi pühad meis endis!

Ilusat jõuluootust ja rahulikke pühi!

Kadri Tramm

Maakodu peatoimetaja

MAAKODU

Toimetuse aadress:
Narva mnt 13, 10151 Tallinn.

Levi ja tellimine 680 4444,
klienditugi@ekspressmeedia.ee
Peatoimetaja Kadri Tramm
661 3370 kadri.tramm@maakodu.ee
Tegevtoimetaja Kristel Kirss
661 3373 kristel.kirss@maakodu.ee
Toimetajad
Marju Vitkar 661 3374
marju.vitkar@maakodu.ee
Jana Mettik jaan.mettik@maakodu.ee
Jana Rand 661 3375 jana.rand@maakodu.ee
Keeletoimetaja Ene Leivak 661 3356
Korrektor Merike Järvlepp 661 3372

Kujundaja Piret Väljataga
Reklaam Kätrin Murumets 669 8099
katrin.murumets@ekspressmeedia.ee
Kersti Kuldma 680 4646
kersti.kuldma@ekspressmeedia.ee
Väljaandja Ekspress Meedia AS
Trükk AS Printall
Kaanefoto Birgit Püve

Maakodu.ee
Sinuga toas ja õues!

Tuhatnelja kõigil neljal.

TÄIESTI UUS FORD S-MAX

> Intelligentne nelikvedu

S-MAX'i intelligentne AWD-nelikveo tehnoloogia reageerib muutuvale teekattele, millele vastavalt jaotab veojõu eesmise ja tagumise telje vahel. See on üks nutikas kutsikas.

Uuri lisa ford.ee

Info-Auto
www.infoauto.ee

TALLINN Järve Pärnu mnt. 232 tel. 671 0060 infoauto@infoauto.ee
TALLINN Kadaka Kassi 6 tel. 671 0121 kadaka@ford.ee
TARTU Turu 27 tel. 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt. 89a tel. 447 2777 parnu@infoauto.ee

CO₂ heide 129–174 g/km.
Keskmine kütusekulu 5,4–7,8 l/100 km
[facebook.com/infoautoford](https://www.facebook.com/infoautoford)

Go Further

Eestlanna jõulud Norras

Tekst Kadri Tramm
Fotod Rea Koppel

Rea Koppel on Norras elanud juba pea üheksa aastat. Lisaks sellele, et ta on töötanud Eestis lilleseadjana ja teeb imelist käsitööd, on tema kireks sisekujundus, fotograafia ja kodukaunistamine.

Jõulud on Reale ja tema perele kõige tähtsam püha aastas. “Oma koduaknast Norras näen mägesid. Kui talvel piilub päike mägede vahelt tuppa vaevu tunnikesi, siis mida rohkem kevade poole, seda kõrgemalt mägede kohalt teda paistab,” räägib Rea.

Rea elab Oslost paari autosõidutunni kaugusel. Lähedal on palju suusakeskusi ja talv on lumine ning suvi soe. Norra oma loodusega on justkui loodud jõulude jaoks. Pühad kestavad kaua ning see on pere ja sõpradega koos olemise aeg. Paljud sõidavad mägimajadesse ja veedavad oma jõulupuhkuse seal.

Jõulukuu lähenedes hakkab Rea tegema ettevalmistusi. Esimeseks adventiks sätib uksele jõulupärja, tuppä jõuluteemalisi kaunistusi ning hakkab juba vaikselt mõtlema, kuidas jõululauda katta, sest igal aastal tahaks seda teha ikka natuke teistmoodi. Mõni aasta tagasi, kui moes olid kootud jõulukuulid, kaunistas ta kodu

→ lk 14

*Kodu kaunistamine
ja laua dekoreerimine
võib alata
ühbestainsast esemest.*

Rea Koppeli üheks hobiks on fotograafia. Norra loodus on talle lõputu inspiratsiooniallikas.

Palkmaja
põrandapind 87 m²
kasulik pind 64 m²
võtmed kätte

67 880.-

Baltic Loghouses

Annikoru küla, Konguta vald, 61201 Tartumaa
Telefon 5664 1191
E-post info@balticloghouses.ee
Koduleht <http://balticloghouses.ee>

Meie põhitooted on **eriprojektidena valminud palkmajad**, nii ümar- kui ka tahatud palkidest. Oma töös kasutame kvaliteetset Norra tapi tüüpi nurgaseotise tehnoloogiat.

Kvaliteetsed toru- ja tünnisaunad. Meie pakutavad saunad on täislahendus – kiirelt teisaldatavad ja paigaldatavad aeda, veekogu kaldale või isegi kesklinnatänavale.

Sae- ja hõövelmaterjal.

*Skandinaavialikult valged jõulud.
Seekord kaunistas Rea
jõulukuuse enamasti valgetes
ja hõbedastes toonides.*

Kingitused kaunistab Rea alati ise. Et pakkida oleks hõlpsam, hakkab ta varakult kõrvale panema eri suuruses karpe.

**KIIREIM JA TÕHUSAIM VIIS
PAKSUDE VÄRVIKIHTIDE EEMALDAMISEL**

speedheater® System
Removes paint - with warmth

SH 1100 Standard

WWW.ANTIIGIVEEB.EE/EPOOD **speedheater® System**
Removes paint - with warmth

maalähedasemas stiilis, milles domineerisid punane ja valge, ruuduline, südamed ja rahvusmustrid. Seejärel tuli isu hoopis heledate, skandinaavialike toonide järele.

“Ideed võivad alata väikestest asjadest. See-kord algas kogu kodukujundus kauplusest leitud metskitsekujukesest. Üldjuhul meeldib mulle ikka hele, punast ma väga ei taha,” ütleb Rea.

“Mõnikord juhtub nii, et katame tütrega koos lauda, ning viimasel minutil selgub, et pole ikka neid päris õigeid salvrätte, ja siis tulist-jalu poodi!”

Norras on palju sisustuspoode, kus väga lai valik küünlaid, küünlajalgu ja lauakatmiseks vajalikke kaunistusi.

Kingitused pakib Rea alati ise ja teeb need eriliseks. Selleks varub ta juba varakult tühje karpe – nii on lihtsam pakkida ja kingitus näeb ilus välja. Ning mitte kunagi ei ole tema pakitud kinkidel poest ostetud paber ja pael, vaid ikka midagi enamat – isetehtud kaardikesed, käbid, kuivatatud puuviljalõigud, pildikesed jms.

“Norras on kombeks kingitustele kirjutada *till* ja *fra* ehk kellele ja kellelt,” räägib Rea.

Kootud taldrikualuse tegi
Rea ise. Õpetuse leidis ta
Norra sisustuskaupade poest.
Täpsema juhendi leiate siit:
<http://blogg.nille.no>
(29. augusti 2013 sissekanne).

ABLOY® meeskond koos
volitatud edasimüüjatega
soovivad

 Tallinn

Luku-Expert Saku Metall
Luku Service Lock Force
Aulex Lukud LukuCentrum
Locknet

 Pärnu

Luku-Expert

 Viljandi

Luku-Expert

 Tartu

LukuCentrum
Luku-Expert

KAUNEID JÕULUPÜHI JA
TURVALIST UUT AASTAT!

 ABLOY®

www.abloy.ee

Tema sõnul meeldib norralastele kududa. Rea ise on samuti osav käsitöötajaja, tema käte alt tulevad kaunid satsidega kampsunid, heegeldatud padjakatted, linikud, kootud sokid ja põlvikud. Sageli rändavad isetehtud asjad kingikotti. “Kalleid kingitusi ma ei tee, pigem koon siis, kui keegi soovib midagi konkreetset.”

Rea jõululaud on natuke Norra moodi ja natuke Eesti moodi. Laualt ei puudu Eestist kaasa toodud verivorstid ja hapukapsas. Kindlasti on laual ahjus küpsetatud ribi (*svinneribbe*) ja veel nipet-näpet, mida saab poest osta.

Norras on müügil jõulupasteet, see maitseb küll nagu kodus-tehtu, aga sült on lõikudena vaakumpakendis, kaneelimaitseline ja ei võdise.

Ehkki Norras on kombeks, et jõulude ajal peab laual olema seitset sorti küpsetisi, siis Rea peres magusast suurt ei hoolita.

“Minu põhimõte on, et peolaud peab ilusti kaetud olema! Söökidega ajan ma lihtsamalt läbi, sest mulle ei meeldi köögis askeldada.

Meie jõulud pole kunagi ülesöömise pühad, ning kingitus on pigem sümboolne ja südamega

tehtud. Lapsed on juba suured, ja kui neil võimalik, sõidavad nad jõuluks meie juurde Norrasse. Tütar ütles, et tahab alati tulla, sest meie kodus on jõululõhn! Ma ei tea, missugune on jõululõhn ja tema ei osanud ka seda täpselt kirjeldada – ju see on selline lõhn, mida ei saagi kirjeldada.”

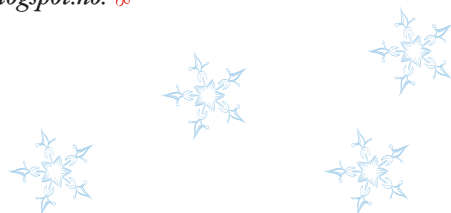
Kui võimalik, veedetakse jõulupühad linnast väljas mägimajades, suusatades ja niisama mõnusa puhkust nautides.

Pole asjata öeldud, et Norra lapsed sünnivad suusad jalas – sülelapsed võetakse spetsiaalsete kelkudega sappa, paariaastased seisavad juba ise suuskadel.

Sellel ajal, kui olen Norras elanud, pole meil musti jõule olnud, ikka on olnud lumi maas. Norras on kombeks aknad valgustada, kas siis lampide või küüналdega. Pimedas ringi sõites on kõik majad tuledesäras, ja eriti jõuluajal on seda sära erakordselt palju.

Rohkem ideid leiate Rea blogist www.nipi-blogi.blogspot.no. ❄️

Norras on kombeks aknad valgustada lampide või küüналdega.

PUITMOSAIIK TOOB RUUMI HUBASUST

Oma kodule värsket ilmet andmiseks on peale tapeetide ja seinavärvide ka muid lahendusi. Üheks alternatiiviks on reljeefsed puidust mosaiikplaadid.

Sel kevadel oma toodet avalikkusele esitlenud Önwall toodab käsitööna väärispuidust mosaiikplaate. „Meie meeskond koosneb inimestest, kel on pikaajaline kogemus mööbli- ja puidutööstuses. Nähes, kui palju tekib puitmaterjali ülejääke, tekkis mõte sellest midagi kaunist teha,” räägib Önwalli tootmisjuht Karl Nagel. Nüüd valmivadki Lõuna-Eestis käsitööna unikaalse ilmega mosaiikplaadid, mida võib paigaldada nii seintele, lakke kui ka mööblile. „Piirid seab kujutlusvõime. Oleme kujundanud oma mosaiikplaatidega kappe, lette ja isegi laualampe. Võimaldame kliendil esitada oma nägemus ning koos selle teoks teha,” lisab Nagel.

„Mulle meeldis Önwalli juures toote omapärasus, kaunis muster. Nagu pilt seina peal või visiitkaart, mis pilku haarab ja ruumi seob. Paigaldada oli samuti väga lihtne,” kommenteerib Önwalli klient ja koostööpartner, AS Mööblifurnituuri sortimendijuht Ahto Prost.

Reljeefse pinna tõttu parandavad Önwalli mosaiikplaadid ka ruumi akustikat. Karl Nageli sõnul on arendamisel kombineeritud materjalidega akustilised paneelid.

Nii kodu- kui ka välismaistel sisustusmessidel on toote vastu huvi olnud väga suur ning tagasiside positiivne. Juba on töös mitu piiritagust suurprojekti nii erakodudes kui ka ühiskondlikes hoonetes.

önwall

Önwalli tootevalikuga saab tutvuda aadressil
www.onwall.ee

Mikuri talu uus elamu Pihali külas Hageri ligidal.

Sõjajaeelse taluarhitektuuri pärl – **Mikuri elumaja**

Tekst **Heiki Pärdi**, fotod **Heiki Pärdi**, Eesti Rahva Muuseum, Eesti Arhitektuurimuuseum

Tsaariajal jõudsid Eesti talumehed haruharva ehituskunstnike juurde oma majale projekti tellima. Arhitekt Anton Soansi projekteeritud Mikuri talumaja Raplamaal Hageri lähedal on üks stilsemaid sõjajaeelse taluarhitektuuri pärle.

Esimesed arhitektide loodud talumajad ehitati Mulgimaal Hallistes – 1913 Puisi talus Uue-Karistes ja 1914 Suure-Losul Abja vallas. Mõlemad kavandid olid tehtud Karl Burmani ja Artur Perna arhitektibüroos.

Burman jõudis enne I maailmasõda projekteerida paar esinduslikku talumaja veel ka mujale – ühe Tartumaale Pukka ja teise Virumaale Angusele.

Õppinud arhitektide osa taluhoonete kavandamisel suurenes iseseisvas

Eesti Vabariigis. Eriti suurt tuge pakusid riigi palgatud arhitektid tuhandeile uustalunikele – nn asunikele, kes mõisamaade riigistamisega said nüüd taluperemeheks. Varasemast rohkem hakkasid ka põlistalude omanikud pöörduma arhitektide poole. Mitmel põhjusel see siiski väga üldiseks ei muutunud. Esiteks oli maju põlvest põlve ehitatud vanade eeskujude järgi ja omaenda tarkusega. Teiseks, kui ehitamiseks pangalaenu ei tahtud võtta,

ei nõudnud talumehelt keegi projekti. Kõige lõpuks maksid “sirgeldused” (projektid) raha, mida talus alati nappis.

Moodne elumaja ja suur laut

Üks paremaid ja stilsemaid ning päris ehedalt säilinud arhitekti loodud moodsaid talumaju asub Hageri ligidal Mikuril. Ergas kultuurihuvidega peremees tellis uue elumaja projekti arhitekt Anton Soansilt. Selleks ajaks oli Soans koos arhitekt Edgar Johan Kuusikuga juba projekteerinud Vabaduse platsile Tallinna Kunstihoone (1934) ning koos Olev Siinmaaga Pärnu rannahotelli (1935) – mõlemad märgilise tähtsusega hooned Eesti arhitektuuris.

Suuruse poolest oli Mikuri ehk üle keskmise (maad 55 ha), aga muidu täiesti tavaline Põhja-Eesti talu. Ka vanad hooned ei erinenud teistest taludest.

Peremehe tuba Mikuril.

Pärijad on Mikuri talu elamu nüüd korda teinud (2014).

1930. aastate teisel poolel otsustati Mikuril teha kodukultuuris suur muutus ning ehitada uus ajastukohane moodne elumaja. Samal ajal ehitati tallu ka uus, avar laut.

Mõne aasta eest jõudis pärast pikki eksirännakuid Eesti Rahva Muuseumisse Mikuri talust kümnekond klaasnegatiivi. Pildid, millel on jäädvustatud uue maja ehitamine ning vastvalminud elamu interjöörid, oli teinud üks talu perepoegadest. Õnnelikul kombel annab neile piltidele "hääl" 1937. aastal ajakirjas Kaunis Kodu ilmunud kirjutis "Uus eestipärane talu" Mikuri talu vastsest majast.

"Välimuselt on Mikuri elumaja täiesti maehituse laadi, vanamoelise kõrge poole viiluga katusega, nagu neid sageli näeme meie vanadel talumajadel. Arhitekt on teinud hästi, andes

ehitusele meie põliseid talumaju meenutava välimuse. Väline tagasihoidlikkus ja vanamoelisuus arhitektuuris mõjub siin soliidset, olgugi et hoone ise on tavaline kerge palkehitis. Esimesena paistab silma lai ja kõrge katus. Tekib mulje, et selle katuse all elada on soe ja mugav.

Trepikoja lagi, samuti ka teiste eluruumide laed maja alumisel korral on puust, massiivsete tumedate taladega. Trepikoja sisustusest äratav tähelepanu alumisel korral perekonna vana lõigetega kirjatud värvimata riidekirst. Ülemine trepikoda, mis võib täita ka rõdu aset, on sisustatud lihtsate Saaremaa toolidega.

Eluruumid on avarad ja valgled. Ehituse stiiliga kooskõlas on ka mööbel,

mis tellitud Riigi Tööstuskoolilt. Peremehe toas näeme lihtsat rohekashalliks peitsitud männipuust kirjutuslauda, samast materjalist tugitooli, kiiktooli ja diivanit, mis liitub madala kapiga."

Pärijad taastasid talu

"Põrand on värvitud samuti rohekashalliks, nagu see on ka kõrval söögitoas, millega peremehe tööruum on ühendatud laia kahe poolega klaasukse kaudu. Ristpalkidest seinad on nii, nagu need on. Neid ei kavatseta ka tulevikus katta ei tapeediga ega krohviga. Just sellisena, nagu need on praegu, harmoneerivad need kõige paremini lagedega ja tubade sisustusega.

Söögituba on suurimaks ruumiks kogu majas. Massiivne madal kapp, mis ühelt poolt täidab puhveti, teiselt poolt aga raamatukapi ülesannet, jagab ruumi kaheks, jättes ühele poole söögitoaga liituvat kinnist rõdu, teisele poole aga söögitoa oma vanamoelise söögilauaga ja toolidega, mis on samuti rohekashalliks peitsitud männipuust nagu teisteski elutubades. Vajaduse korral võib mõlemad ruumid hõlpsasti ühendada ühiseks ruumiks.

Koridori tõttu pole majas ükski tuba läbikäidav, kõikidest tubadest pääseb vajalikkudesse kõrvalruumidesse ja välja ilma teist tuba läbimata. Elamus on vesivarustus sooja ja külma veega köögis ja vannitoas. Vesi soendatakse pliidiküttega, külm tuleb lauda peal asuvast paagist.

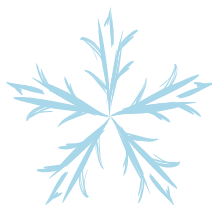
Ülemisel korral asuvad magamistoad, tuba vanale peremehele ja teenijale. Laed on siin samuti taladega, mille vahed on kaetud liistude abil kinnitatud toorpapiga.

Ruumide mitmekülgust aitavad tõsta ka ahjud, mis igas toas on ise värvi tumedatest klasuuritud pottkividest. Neis ruumides viibides on tunne, et just selline peakski olema uus eesti-laadiline talu." (Kaunis Kodu, 1937: 11).

Nõukogude ajal oli Mikuri talus kohaliku kolhoosi kontor, 1990. aastail õnnestus pärijail talu tagasi saada. Vahepealsed aastad polnudki hoonetele väga rängalt mõjunud, isegi interjööri on üht-teist säilinud.

Imekombel on keerulised ajad üle elanud ka algupärane söögitoalaud ja peremehe kirjutuslauatool. Nüüdseks on maja nii seest kui väljast kenasti korda tehtud.✿

*Koridori
tõttu pole
majas
ükski tuba
läbikäidav.*

Milline on kirveste Mercedes?

Tekst **Marju Vitkar**, fotod **Birgit Püve**

Nii nagu aiatööriistu jagub igale tööle, on ka kirvevalik kirju. Valisime välja viis lõhkumiskirvest. Kirveid testis OÜ Aiabutiik T.T. juhataja Toomas Türk, kes lõhkus hea hulga värskelt saetud jalakapakke ning jagas tööriista kohta kommentaare. Tulemused on üllatavad.

- **GRÄNSFORS BRUKSI LÕHKUMISKIRVES**, hind 109–129 eurot
- Kirves on hickoripuust varrega Rootsi käsitöö, millele antakse 20 aastat garantiid.
- Käes väga mugav, vars ei libise, saab ka seinale riputada.
- Kirve raskus on jaotatud ideaalselt,

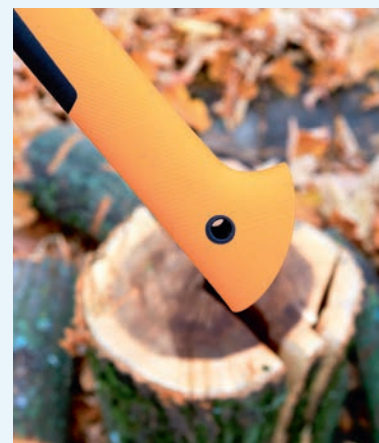

- **HUSQVARNA KLASSIKALINE PUITVARREGA LÕHKUMISKIRVES**, hind 77 eurot
- Klassikaline, hea väljanägemisega, hickoripuust varrega Rootsi käsitöökirves.
- Kirve raskus jaotub ühtlaselt ja teeb kasutamise kergeks.
- On käes mugav, ei libise, kirvesaba kerge laienemine aitab käestkukkumist vältida, saab riputada ka seinale.
- Pikemal jändrike pakkude lõhkumisel hakkab pisut kätele, ehk on vars mulle pisut liiga pikk ja vibreerib seetõttu rohkem.
- Kirvevarre peal on märk, mis keelab kirvesilmale lüüa. Suuremate pakkude lõhkumine on raskendatud, kui kirves sinna kinni jääb.
- Tavapäraste pakkude lõhkumiseks väga hea tööriist.

Maakodu soovitab

seetõttu on teda lihtne hoida ja ka pikem lõhkumine väsitab vähem, võiks sobida isegi nais-terahvale.

- Tera on tugev ja väga terav, lõhub paari löögiga suurendki pakud.
- Kirvesilm tundub tugev ja kannatab vajadusel kindlasti pealelöömist.
- Väga oluline on metallist varrekaitse, mis möödälöömisel aitab hoida varre kahjustamata.
- Kirvevars on mulle ideaalse pikkusega (kirvevarre pikkust mõõdetakse käte pikkuse järgi).
- Lõhkumine tööpoolest ei pöru käsi ka pikema töö korral.
- Selle kirve ma valiksin endale koju! See on nagu kirveste Mercedes – väarikas, ilus ja tõeliselt hea!

Oluline on, et kirvesabal oleks laiendus - nii ei libise tööriist käest.

Kuidas valida lõhkumiskirvest?

Lõhkumiskirve valikul tuleks lähtuda järgmisest.

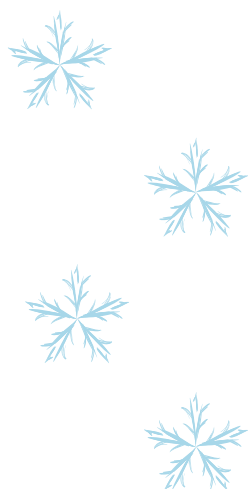
- Kirve kaal peab olema lõhkujale sobiv ja jõukohane, kirves võiks tunduda käes ja töötades mugav. Samas liiga kerge kirvega suurt pakku ei lõhu, lõhkumise edukusel on suur ja oluline osa ka kirvetera massil. Kui on teada peamiselt tehtav töö, saab seda valikul arvestada.
- Varre pikkus. Pikemale kasutajale sobib paremini pikema varrega kirves, lühemale lühema varrega kirves. Pikem vars tähendab samas suuremat löögijõudu. Kirvevarre pikkust mõõdetakse vastavalt käte pikkusele.
- Varre materjal. Hikkoripuust varred on head, kuna pörutavad vähem käsi. Seest tühi fiibermaterjalist toruvars ei pruugi olla pikemal lõhkumisel niivõrd mugav, küll aga on see väga kerge. Eriti tuntav on vahe pörutamise osas juhul, kui kirvekasutaja juhtub lõhestatavast pakust üle lööma ja lõhutavat pakku tabab tera asemel varrega.
- Kujult kumer tera tungib lõhutavasse puitu paremini – oht, et kirves pakult tagasi pörkab, on väiksem. Hea ja tugeva lõhkumiskirve silm on sellise ehitusega, et võimaldab mingi teise tööriistaga (vasar, teine kirves, puuhalg vms) kirvele peale lüüa. See osutub vajalikuks juhul, kui kirvetera peaks lõhutava paku sisse kinni jääma ja pakk on teiseks tõsteks liiga raske.

Allan Heiberg,
Saestuudio OÜ müüja

Kirvevarre pikkust mõõdetakse vastavalt käte pikkusele.

- **HUSQVARNA S2800 LÕHKUMISKIRVES**, hind 71 eurot
- Klaaskiuga tugevdatud polüamiidplastist varrega moodsa väljanägemisega kirves.
- Raskus on suunatud terale, mistõttu on löögil rohkem jõudu.
- Oluline on, et kirvele saab peale lüüa.
- Tundub, et see kirves on mõeldud just suuremate pakkude lõhkumiseks, mida ta teeb väga hästi.
- Mugav kasutada, kuid raskuse jaotus on harjumatu: vars on küll kerge, aga siiski ei pöruta.
- Olemas on metallist varrekaitse, mis on abiks möödalöögi korral, samuti kumerus varre lõpus, mis hoiab kirvest käest libisemast.
- Vars on ehk pisut libe, muidu väga mugav kasutada, naisterahvale vast liiga raske.

Toomas Türik testib kirveid. Tuju on ülev, halud lendavad.

7 PALLI

4 PALLI

- **FISKARS X21 L LÕHKUMISKIRVES**, hind 69 eurot
- Ilus moodsa disainiga voolujooneline kirves.
- Kerge ja mugav, sobib ilmselt hästi ka naiserahvale.
- Lõhub kergelt ka suuri pakke, mis on ootamatult hea omadus, arvestades muidu pisut õrna ja pigem elegantset väljanägemist.
- Kirvesilmale ei tohi peale lüüa, see seab kasutamisel piiranguid.
- Varre laienev tagaots hoiab kirvest käest libisemast, ent muidu kipub sile vars natuke libisema.
- Pikemal kasutamisel pisut põrutab käsi, samas ei väsi ära selg ega õlad ja kirvest on kerge kasutada. Lõhuks või terve päeva jutti!
- Ideaalne keskmise suurusega, ilma oksakohatadeta pakkudele.
- Mõnus igapäevane tööriist.

- **ALUXI PUITVARREGA PAKUKIRVES**, hind - 12 eurot
- Klassikaline lühema puitvarrega kirves.
- Ei ole liiga raske, käes on mugav, ei libise.
- Vars on minu jaoks liiga lühike, häirib ka, et ei ole auku varre sees – ei saa riputada kuu-riseinale.
- Kirves on tõmbi teraga ja seetõttu nõuab selle kasutamine rohkem jõudu.
- Õrnemal löögil ei lähe pakku ja põrkab selle pinnalt tagasi.
- Sobib väiksemate pakkude, näiteks pliidi-puude lõhkumiseks, samuti on kindlasti hea tööriist juba lõhutud puude väiksemaks tegemisel, kui seda peaks vaja olema. ❄️

Väärtuslik ja praktiline jõulukingitus!

OEKAKI
Renaissance

Toyota Oekaki 50 Renaissance

Uudse disainiga kompuutermasin
50 erineva pisteprogrammiga.
Uue võimalusena vabakäe-
tikkimise funktsioon!
Üheetapiline nõopauk,
nõela niidistaja,
digitaalne pistete näidik,
7 erinevat lisajalga, õlivaba
~~499.-~~

Husqvarna Viking Class E20

täiuslik koduõmblusmasin,
34 õmblusprogrammi,
5 kaunistusõmblust,
17 venivate materjalide õmblust,
üheetapiline nõopauk
~~285.-~~

Toyota SLR4D overlok

3-, 4-niidiline äärustusmasin,
diferentsiaalsööde,
reguleeritavad niidipinged,
Õmblemiskiirus 1500 pistet/min,
diferentsiaalsöote vahemik 0,7-2 (norm 1),
piste pikkus 1-5 mm,
äärustuslaius kuni 6 mm
~~399.-~~

Husqvarna Viking Emerald 118

18 erinevat õmbluspistet,
üheetapiline nõopauk,
nõela niidistaja,
õmblusnõustamise tabel,
elektroniline kiiruse
kontroll, õlivaba
~~449.-~~

Singer Promise 1412

Koduõmblusmasin,
12 erinevat õmbluspistet,
4-etapiline nõopauk,
reguleeritav pistepikkus
~~159.-~~

PAFF Smarter 130S

Lihtne koduõmblusmasin
4-etapiline nõopauk,
nõela niidistaja,
LED valgusti, vabavars,
Pressjala surve regulaator,
~~249.-~~

Overlokid alates 329.-

Õmblus- ja tikkimistarvikud,
niidid, käärid

Kiire ja mugav järelmaksuvõimalus!

Jõulurüüs aiapaviljon

Kui toad pühadeks kaunistatud, tasub pöörata pilk aeda ja õuele. Disainer Liivi Leppiku aias on mõnus istuda klaasist aiapaviljonis, seda nii suvel kui talvel. Koos Maakodu toimetusega sättisime selle kauni aiaehitise jõulurüüsesse.

Tekst **Kaja Kurg,**
Birgit Püve,
Liivi Leppik,
Kristel Kirss,
Kadri Tramm
Fotod **Birgit Püve**

Klaasist paviljon on mõnus koht, kus nautida ilusat vaadet aiale igal aastaajal, juua sõpradega kohvi, teed või nautida hoope vürtsikat kuuma glögi. Kui palaval suvepäeval tõmbab perenaine Liivi klaasist aiapaviljonis päikesekaitseks ette rulood, siis talvel teeb olemise mõnusaks lakke riputatav infrapunasoojendi. Nii leiab klaasist aiaehitis rakendust aasta ringi.

Maakodu toimetus varus aiapaviljonis jõulumeeleolu tekitamiseks seadetes metsast sammalt, käbisid. Oma kindel koht leidis seal ka kuusele. Perenaine lisas oma kodustest varudest talvemeeludega sobivaid pehmeid tekstiilesemeid, lambanahku ning nipsajakesi. Pii-sab vähestest vahenditest ning metsaskäigust, et luua koduses aiapaviljonis, terrassil või rõdul hubane olemine ja mõnus pühademeeleolu.

→ lk 27

Käbid ja leheroosid

Talvel puu alt korjatud käbid on niisked ja nende kattesoomus kinni. Tuppa tuues hakkavad need järk-järgult kuivama ja avanema. Kes nii kannatlik pole, võib käbid ahjuplaadile panna ja neid madalal kuumusel kuivatada. Pröksuv hääl ahjust annab märku, et käbid kuivavad.

Kui on soov teha käbidest pall või need kaunitult anumasse sättida, tuleb kinnitada käbide ümber traat, mille abil saab neid aluskäsna sisse torgata. Lõigake ca 20sentimeetrine jupp traati ja asetage see käbi alumiste soomuste vahelt ringjalt ümber käbi. Keerutage traadiotsad omavahel kokku. Aluskäsnaid on müügil aianduskeskustes.

Kel oli sügisel mahti vahtralehtedest roose meisterdada, saab nüüd jõulude ajal needki ära kasutada, lisades neile natuke valget "lund". Selleks on vaja valget värvi ja tükikest tavalist pesukäsna. Kastke käsna valge värvi sisse, nii et see jätab õrna värvise jälje. Tupsutage sellega õrnalt nii käbisid kui leheroose, kuni saate soovitud tulemuse.

Jõuluehted minevikust

Need jõuluehted sündisid vanadest kardina-klõpsudest, läbipaistvast plastist ja väljaprintitud fotodest. Sobiva plasti (see peab olema suhteliselt jäik ja paks) leiab näiteks mõne tootepaki ümber, ent samahästi sobib ka suur plastpudel. Lõigake plastist meelepärase kujuga – kas ovaalsed või neljakandilised – tükid. Kuumutage väljalõigatud tüki äärt ettevaatlikult küünlaleegil, nii et see tõmbub veidi kaardu. Töödelge nii kogu plastitüki äär. Lõigake foto või väljatrükk parajaks, liimige see plastitüki keskele. Kinnitage selle külge kardina-klõps ja riputage ehe kuuse külge.

→ lk 30

ByHand
www.byhand.ee

Hoolega
valitud
lihtsus

Hõõgvein teeb seest soojaks

Külalistele, kes aiapaviljonis aega veetva seltskonnaga liituvad, on hea pakkuda oma maitse kohaselt valmistatud hõõgveini. Usutakse, et kuuma maitsestatud veini pakkumine sai alguse Skandinaaviast. Väidetavalt tegid seda jooki paar-kolmsada aastat tagasi sealsed jahimehed, kes hõõgveinist sooja said.

Tegelikult on vürtsika ja kuuma veini eelkäijaks märksa vanem jook, mille sünnimaaks on hoopis Vana-Rooma. Ent siis joodi seda sel põhjusel, et vesi ei olnud joogikõlblik ning vein kippus rikkema. Talvel, kui temperatuur langes, lonksati hõõgveini külmarohuks. Joogi nimi oli *ypocris*, iidse ravitseja Hippokratose järgi. Klassikalise hõõgveini piirkondadeks peetakse Inglismaad (*mulled wine*) ja Saksamaad (*Glühwein*).

Alljärgnev retsept pärineb 2006. aastast. Retsepti autor on sommeljee Relika Tilk.

HÕÕGVEIN

- 750 ml punast veini
- muskaatpähklit, nelki
- 2 cl konjakit või brändit
- 200 g suhkrut
- 2 apelsini
- 2 sidrunit
- 4 pikka kaneelipulka
- ürtidest keedetud teed

Lõigake tsitruselised viiludeks. Valage punane vein potti ning kuumutage tasasel tulel. Lisage veinile apelsini- ja sidruniviilud, muskaatpähklit, nelki ja konjakit. Kuumutage kõiki koostisaineid veel kord, aga ärge keetke.

Kuni jook on piisavalt kuum, lisage vastavalt vajadusele suhkrut. Serveerides valage juurde veidi ürtidest keedetud teed.

Retsept pärineb 2006. aasta Maakodu detsembrinumbrist.

Samblapalle on lihtne ise teha, neid võib kaunistuseks panna lauaseadesse või õue rõdukasti.

Kuidas teha samblapalle?

Samblapalli tegemisega saavad hakkama nii täiskasvanud kui lapsed. Tooge metsast sammalt, varuge ajalehte ja tavalist õmblusniiti. Kaunistuseks võib pallile ümber kerida peenikest värvilist traati.

Kortsutage ajalehed pallikujuliseks pusaks. Seejärel hakake samblatükke ümber ajalehepalli sättima, samal ajal niidiga kinnitades. Kerige niiti ümber sambla nagu lõnga lõngakerasse, kuni sammal on katnud terve palli. Kui pall tundub loopergune, mudige seda käte vahel ümmargusemaks. Kaunistuseks võite pallile ümber kerida mõned korrad värvilist traati. Pallid võite panna kaunistuseks tuppale või õue, asetada need lihtsalt lauale või riputada räästa külge. ❄️

Pühade KINGIIDEED

2016 on ahvi aasta!

PAKKUMINE
69€
~~99€~~
Kiiktool GRANNY
roheline, beež, lilla

PAKKUMINE
590
~~11,80~~
Ahv ALFI,
helepruun, tumepruun

PARIMAD PAKKUMISED KINGITUSTEKS
JA KODUSISUSTUSEKS

MEIE KAUPLUSED

TALLINNAS

Rocca al Mare keskus
IGA PÄEV 10-21
Tel 665 9091

TALLINNAS

Tähesaju City
Lasnamäel, Tähesaju tee 31
E-L 10-20 • P 10-18
Tel 530 89129

RAKVERES

Põhjakeskus
IGA PÄEV 10-20
Tel 520 9511

LAAGRIS

Laagri Maksimarket
Pärnu mnt 558a
E-R 10-20 • L-P 10-18
Tel 586 06011

NARVAS

Fama keskus
E-L 10-21 • P 10-19
Tel 585 01287

JÕHVIS

Jewe mööblimaja
Raudtee 3
E-R 10-18 • L 9-16
Tel 585 01288

TARTUS

Sisustus E Kaubamaja
E-R 10-19 • L 10-16
Tel 585 01286

PÄRNUS

Sillakeskus
Papiniidu 5a/1
E-R 10-19 • L 10-16
DETSEMBRIS avatud P 10-15
Tel 533 17751

Härmas aia võluvad detailid

Tekst **Marju Vitkar**

Fotod **Tiit Koha, Jaan Mettik, Sven Arbet, Marju Vitkar, Shutterstock**

Kõrreliste õisikud
härmatises ja
hommikuvalguses.

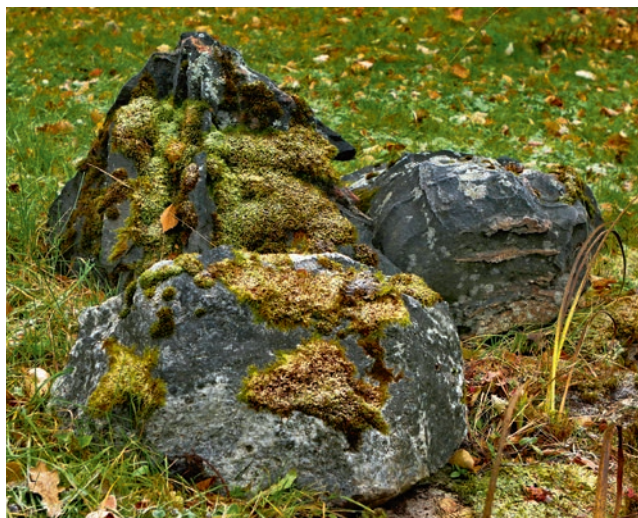

Hilissügisene või varatalvine aed ei pruugi olla trööstitult raagus ja tumedalt sombune. Härmatis toob talvealgusesse müstikat ja salapära – muudab sünged vormid maaliliseks ja pakub imeilusaid ootamatuid detaile. Igaüks neist on ainulaadne ning kordumatu – silmad puhkavad ja käsi lausa haarab fotoaparaadi järele!

Härmas aia teevad eriliseks kaunid üksikosaad, mis koos moodustavad pisut ebaloomulikult hallides ja valgetes toonides terviku. Ometi on iga kivi, kõrs ja marjadena oks omaette imetlemist väärt.

Püsililledest kannavad härmatiseloori kõige suursugusema ehtena välja kõrrelised. Need taimed on tagasihoidlikud ja samas graatsilised ning kohe kindlasti ei röövi nad tähelepanu teistelt taimedelt suvises lilleaias ega talvises härmatises. Pigem sobivad nad aiakujundust liigendama, tasakaalustama ning pehmenutama üleminekuid värvide või pinnavormide vahel. Ka aeda, mis on juba rajatud, saab kõrrelistega täiendada. Valida tuleb vaid liigid ja sordid, mis püsivad kenasti puhmikus ja ei muutu invasiivseks. Siis ei ole ka hirmu, et nad neile eraldatud kasvukoha ümber valimatult laiutama hakkaks.

Aiamaastiku kujundamisel on moodne järgida tuntud tõesid ning pikkida kõrrelisi mitte ainult veekogude ümbrusesse, vaid ka kivi- ja samblaadadesse, kiviktaimlatesse, okaspuude vahele ning roosipeenardesse. Piisab vaid pisukesest eeltööst, ning võibki lasta juba kevadel fantaasial lennata. Positiivne on lisaks kõigele veel seegi, et kevadel või suvel istutatud kõrrelised chivad aeda juba samal talvel. Olgu tegu tagasihoidliku halli aruheina, väljakutsuva pugutarna või kuningliku hiina siidpöörisega – härmatises on igaüks neist omaette staar!

Sammaldunud kivid on härmas aia ehteks.

Kivist pink on härmatises võtnud müstilise tooni.

Hallaloor äratab kivid ellu

Nii nagu niiskus ja langevad vihmapiisad, paneb ka külm kivid elama otsekui teistsugust elu. Tuhmid ja igavad, aastatuhandeid samasugusena seisnud jässakad mägariid muutuvad mitmetahuliseks ja säravaks. Hommikune hallakirre toob kivide pinnal esile iga tahu ja ajahamba puremise, mis veel samblakorra alt välja paistab.

Samblaga kaetud kividetailid saavad üha suuremat tähelepanu ning rohkem esiletoomist eri aiastiilides. Nende ürgne rahu kaunistab mitte ainult maal asuvat tahumatut, loodusesse sulanduvat metsaada, vaid ka moodsat ning äärmise täpsusega seatud väikest linnaada.

Enam ei ole eesmärgiks igal võimalusel samblaga võidelda, pigem püütakse seda, kuhu vähegi võimalik, juurde kultiveerida. Õnneks on sammal aedniku soovidele suhteliselt vastutulelik ja

Enam ei ole eesmärgiks igal võimalusel samblaga võidelda.

aed

Kibuvitsamarjad
püüavad ka
lindude pilku.

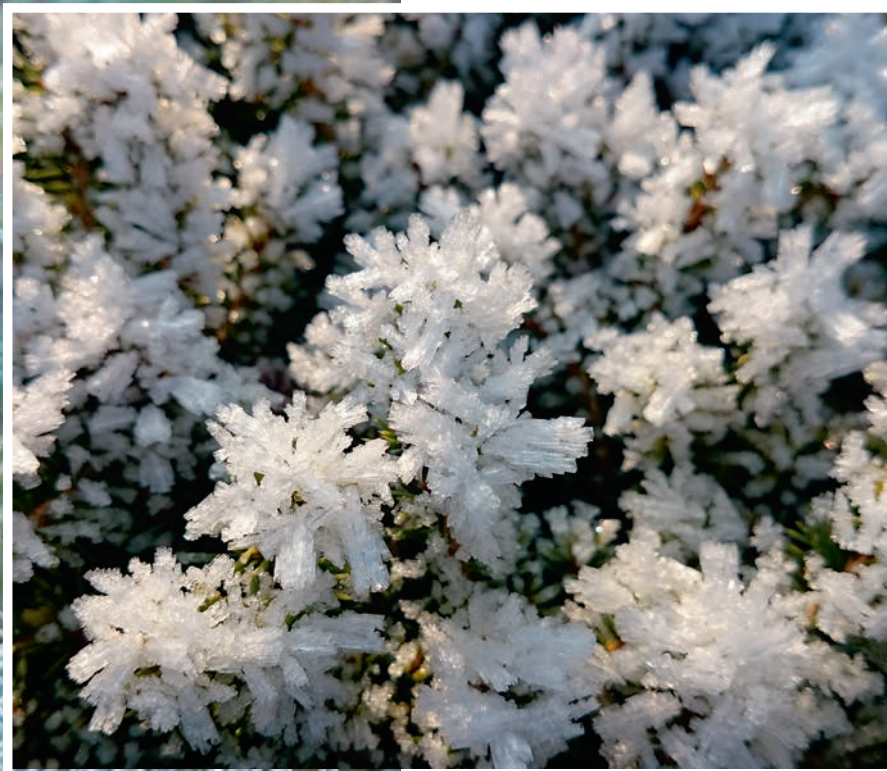
kasvab varjulistel niisketel kivipindadel meeleldi. Kui aias on mõni selline pind, mis võiks sambla all palju väarikama ilme võtta, on lihtne sammalt sinna kasvama suunata. Selleks tuleks olemasolevast samblast või ka metsast välja valida sobiv samblaliik ning natuke seda koju tuua.

Paar peotäit sammalt pannakse kannmikserisse koos vee ja viskoossust lisava materjaliga. Selleks sobivad näiteks keefir, õlu, muna... Oluline on, et tekkinud seguga oleks võimalik pintseldada neid pindu, kus sammal kasvama peaks hakkama. Parim aeg selliseks samblakülviks on hilisem sügis, kui on jahe ja niiske, ent pole veel suuri külmasid. Sobivates tingimustes katab samblavaip pintsliljälgi märgatavalt juba järgmiseks suveks.

Lindudele rõõmuks ja silmale iluks

Värvilised marjad ja seemneid kandvad lõikamata õisikud võivad üldise hallikasvalge taustal vägagi veetlevad olla. Lisaks väikesele värvi- ja vormilisale aiavaates on see ka toiduvaru lindudele ning väikeloomadele. Erakordselt pilkupüüdvad on puudel pihlakamarjad, kusjuures mõnigi aednik planeerib pihlaka just sellisele kohale, mis esimeste külmade saabudes võimaldab aurava teetassi taga toasoojuses jälgida, kuidas linnud parvena marjade kallal maiustavad.

Sarnase efekti saab ka kibuvitsamarjadega ja korjamata jäänud arooniatega, juhul kui neist ise enne moosi ei keeda, vaid marjad meelega lindudele jäetakse. Aialindude rõõmuks võib puu otsa jätta ka mõne õuna, kuid siis on kasulik veenduda, et puuvili on terve ja ilma haigustunnusteta. Ainult sellisena püsib õun puus, kuniks vajalikuks muutub.

Väiksemate okastega puudele koguneb jääkristallimaagia.

Linnud kipuvad süües palju segadust tekitama, kuid laialipaisatud marju nopivad ära pisinärlised, kes muidu hoolega kasvatatud taimede koore kallale kipuks.

Iga okas kui kunstiteos

Esimesi aknaklaasidele tekkinud jäällilli oleme kõik juba lapsepõlves suure huviga imetlenud, tõelistel romantikutel on see siiani üks talviseid lemmiktegevusi. Härmatis toob miniatuursena needsamad jääkristallid ka okaspuudele. Iga okas võtab eraldiseisvalt kauni kuju. Pikemad männiokkad saavad kaetud hallika kirmega, mille vahelt kumab läbi neile iseloomulik värv. Nüüd juba toonides, mida suvel kunagi ei näe.

Väiksemate okastega taimedel on jääkristallid aga paremini näha. Kanada kuused, väikesed palsamnulud, elupuud ja roomavad kadakad saavad kõik ainulaadse katte. Õhus hõljuvad niiskus maandub okastele ja jäätub nende peal, ümber ning kokkupuutekohtades, moodustades keerukaid ja kordumatuid mustreid. Kõige ilusamad härmatise makrovõtted saab just nendelt okkalistelt kaunitaridelt.

Okaspuid aeda valides tuleb kindlasti arvestada nende kasvuomadustega: kes jääb väikeseks ja sobib isegi kiviktaimlasse, kes aga kasvab väga suureks, ilmestab aeda pigem soolopuuna. Härmas aeda kaunistavad nad mõistagi kõik ja igaüks isemoodi. ☼

Härmas männiokkastest kumavad läbi huvitavad värvid.

27. hooaeg

TULE REISIMA COMTOURIGA

KONTSERDI- JA TEATRIREISID

LÄTI OOPERITEATER RIIAS. Hind 130 €, sh majutus vanalinna hotellis**** kaheses toas hommikusöögiga, buss, teatripilet, ekskursioon, rahvusraamatukogu külastus.

27.–28.02 G. Verdi ooper „**Macbeth**”

05.–06.03 J. Straussi operett „**Nahkhiir**”

26.–27.03 G. Verdi ooper „**Nabucco**”

16.–17.04 A. Adami ballett „**Korsaar**”

30.04.–01.05 G. Puccini ooper „**Boheem**”

AIANDUSREISID

29.–30.04 **Sigulda kevadlaat ja Läti puukoolid (EDS) 140 €**

14.–15.05 **Kalsnava arboretum**

03.–04.06 **Läti puukoolid ja käsitöölaat Riias 140 €**

17.–19.06 **Õitsvad rododendronid Soomes 280 €**

29.–31.07 **Lääne-Virumaa aiad (EDS)**

08.–14.08 **Holland**

EESTIMAA REISID

02.–03.07 Vanemuise teatri etendus „**Obinitsa** 145 €

08.–09.07 **Kihnu merepäevad 190 €**

15.–17.07 **Ruhnu 190 €**

29.–30.07 **Hiiumaa 145 €**

05.–07.08 **Laevasõit Emajõe, Piirissaare, Seto Kuningriigi päevad 210 €**

05.–07.08 **Abruka, Vilsandi 225 €**

06.–07.08 **Hiiumaa. Kohvikute päev 145 €**

09.–10.09 **Meepäevad Karksis ja Viljandimaa 99 €**

REISID

04.–06.03 Leedu suurim **käsitöölaat Vilniuses** ja G. Verdi ooper „**Don Carlos**” 170 €

22.–25.04 **Berliini teatrireis**

06.–08.05 **Kultuurimetropol Peterburi 175 € + 62 €**

06.–10.05 **Värvikas Elsass, Strasbourg, Colmar jt piltpostkaartlikud väikelinnad 890 €**

11.–16.07 **Norra**

21.–24.07; 18.–21.08 **Meeleolukas kruis Viiburisse – Saima kanal ja järv ning idüllilised Kagu-Soome väikelinnad. Viisavaba! 355 €**

03.–08.09 **Põhja-Poola 345 €**

13.–18.09 **Maalilised Reini ja Moseli oru väikelinnad Kölnist Mainzini ja Koblenzist Trierini 999 €**

29.09.–02.10 **Kaliningradi oblast ja Kura sää. 285 € + 62 €**

 COMTOUR
REISIBÜROO

Reisibüroo Comtour
Lauteri 7c, Tallinn
tel 645 5925, 522 0009
e-post comtour@comtour.ee
www.comtour.ee

**TELLIMUSREISID
TEIE SOOVIL!**

Vere ja kire värv

Tekst Jaan Mettik, fotod Jaan Mettik, Shutterstock

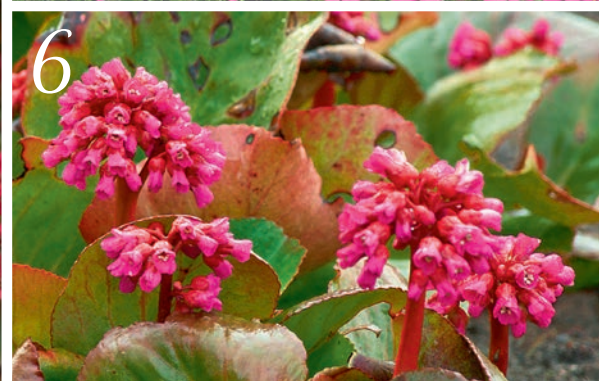

Punane on kõikidest värvidest kõige intensiivsem. See kehastab ühtaegu kirge ja erootikat, ohtu ja sõda. Indias tähistab punane aga puhtust ning Hiinas õnne.

Punane on kõige silmapaistvam põhivärvus. Teaduslikud katsed on tõestanud, et ajuvigastuste tõttu pimedaks jäänud inimesed hakkavad esmalt tajuma just nimelt seda tooni. Pole ka ime. Punane mõjutab ning sageli ka võimendab inimeste sügavaid animalistlikke tunde, olgu nendeks siis kas seksuaalsed ihad ja nälg või vihkamine ja ellujäämisinstinkt. Punane kiirendab ka pulssi ja tõstab vererõhku.

Punasega seostuvad positiivsed märksõnad on tegutsemine, energia, kiirus, enesekindlus, jõud, kirglikkus, julgus, eesmärgikindlus ning spontaansus.

Negatiivsete märksõnade hulka kuuluvad aga agressiivsus ja vägivaldsus, sallimatus ja hoolimatus ning mäsumeelsus ja viha.

Erinevus on ka selles, kuidas tajuvad punast mehed ja naised. Naissugu näib eelistavat pigem punase jahedaid, isegi lilla poole kalduvaid toone, millest saab värvile valget lisades roosa. Meestele meeldivad pigem punase soojad, oranžile lähedased toonid. Need muutuvad pärast musta lisamist pigem kastanpruuniks.

Liiga palju punast võib muuta inimesed ülemäära temperamentseks, kergelt ärrituvaks ning nõudlikuks. Liiga vähe punast teeb aga ettevaatlikuks, virisevaks ja manipuleerivaks, mõnel inimesel võib see päädida isegi letargiaolise seisundiga.

Ka lingvistid on seoses punasega teinud huvitava avastuse. Kõikides teadaolevates keeltes on oma sõnad musta ja valge kohta, erilised sõnad teiste värvide kohta aga vahel puuduvad. Siiski on üks reegel – kui keeles leidub oma sõnu ka teiste toonide kohta, on punane nende seas alati.

Mai

Maikuised punased peenrad on Eestis midagi ulmevallast. Tõsi küll, kui kasvatada punaseid tulpe, võib sellise tulemuse kergesti saavutada, ent siis kipub vaatepilt veidi üksluiseks jääma. Õnneks leidub kevade alguses ka teisi “punaõisi” ning nende seas on isegi puid ja pöösaid.

1. Kaunis ebaküdaonia 'Crimson and Glod' (*Chaenomeles × superba* 'Crimson and Glod')

Kaunis ebaküdaonia sobib ühtviisi hästi nii puuvilja- kui lilleaeda. Kevadel püüavad pilku oranžpunased õied, suvel pakub põlve- kuni puusakõrgune põõsas head rohelist tausta värvikatele lillepeenardele ning sügisel rõõmustab aiomanikku hapude õunviljadega, millest saab teha suurepäraseid hoidiseid.

2. Hageri tulp (*Tulipa hageri*)

See vaevu vaksa pikkune tulbiliik pole ehk küll kõige suurem ja efektssem, kuid see-eest värvikas ja erakordselt elegantne.

Tegu on küllalt külmakindla liigiga, mis ei talu liigniiskust. Leidke Hageri tulbile kuiv kasvukoht või pange istutusaugu põhja korralik liivapadi. Seda tulbiliiki ei võeta üles enne, kui taimik on liiga tihedaks kasvanud.

3. Verev sõstar (*Ribes sanguineum*)

Ilma õiteta verev sõstar meenutab veidi punast sõstart, kuid õitseajal pole põõsast võimalik ühegi teise ilupõõsaga segi ajada.

Kahjuks vajab see sõstar väga sooja ning päikeselist kasvukohta – tegu on külmaõrna taimega, mis võib karmimatel talvedel lumepinnani tagasi külmuda ning siis jääb kevadine õite-ilu nägemata.

4. Prantsuse õunapuu (*Malus × gloriosa*)

Prantsuse õunapuu on hübriidliik (*M. × scheideckeri* × *M. pumila*), tegu on väheldase iluõunapuuga, millel purpursed lehed ning vaarikpunased õied. Punased on ka viljad, kuid nende läbimõõt on vaid mõni sentimeeter, nii et ülemäärast saagikust sellelt õunapuult oodata ei tasuks.

5. Douglasi floks 'Crackerjack' (*Phlox douglasii* 'Crackerjack')

Floksid seostuvad eelkõige augustikuiste sumedate ööde ning hullutava lõhnaga. Mägiaasadelt pärinev Douglasi floks õitseb seevastu kevadel ning korvab oma tagasihoidliku lõhnabuketi leegitseva õievaibaga. Selleks et taim eriti lopsakas oleks, istutage see päikeselisele kohale, kuhu ei kogune liigset niiskust. Talveks võib mõne kuuseoksa peale visata, et kevadpäike igihaljaid lehti ei kahjustaks.

6. Südajalehine bergeenia 'Rotblum' (*Bergenia cordifolia* 'Rotblum')

Lisaks kevadistele punastele õitele värvuvad talveks punaseks ka bergeeniate nahkjad pooligihaljad lehed. See Altai ja Sajaanide alpiniitudel kasvav taim on meie kliimas täiesti külmakindel ning üks väheseid taimi, mis saab hakkama isegi siis, kui te selle aastateks unustate. Hea hoole eest tasub tulp aga lopsakate lehtede ning värvikate õitega.

lillepeenar

1

3

4

5

6

Juuni

Juunikuistel pikil päevil jagub punaseid õisi niitudele ja ka lillepeenardele. Sel ajal lõpetavad nii kevadised õitsejad kui alustavad taimed, kelle õitseag langeb südasuvesse. Lisaks pakub punastele õitele lopsakat tausta suvealguse värskel rohelusel.

1. Tõmbilehine viirpuu 'Paul's Scarlet'

(*Crataegus laevigata* 'Paul's Scarlet') Viirpuud on hinnatud eelkõige kui hekitaimed, ometi on nende seas ka selliseid taimi, mis suudavad oma õitseaial koha kätte näidata enamikule üldtunnustatud soolotaimedest pilgupüüdjatele. Kirkavärviliste tädisõitega viirpuudel on põhiliigi ees veel teinegi eelis – nende õied püsivad kauem mitu korda kauem kui lihtõielistel sõsaratel.

2. Verev helmikpöör

(*Heuchera sanguinea*) Nüüdisajal tuntakse helmikpööriseid eelkõige nende kõige erinevamat värvi lehtede järgi ning õied jäävad sageli märkamatuks. Verev helmikpöör on nende seas erand: lehed on rohelised, kuid nende vahelt tõusevad seda eredamalt esile kirkaspunased õisikud.

2

Leidke sellele taimel päikeseline, kuid parasniiske mullaga kasvupaik.

3. Idamagun (*Papaver orientale*)

Siidiste õitega idamagunaid ei tohi kindlasti istutada varjulisele kasvukohale ega ka ülemäära rammusasse mulda. Sellistes paikades kipuvad nad lamanduma. Ka ei tasuks neid taimi seada lillepeenra esiserva. Pärast õitsemist kipuvad idamaguna lehed kiiresti kolletuma. Muus osas on tegu aga igati vastupidavate taimedega – nad ei pelga külma, põuda ega lahjavõitu mulda.

4. Pojeng 'Blaze' (*Paeonia 'Blaze'*)

Liht- kuni pooltäidetud õitega 'Blaze' puhkeb pojengide õitsemise skaalal küllalt varakult. Õied on erakordselt erksat punast tooni ning neile sekundeerib tugev ja terve lopsakas lehestik. 'Blaze' sobib hästi ka lõikelilleks.

Selle sordi aretaja on Orville Fay ja sort registreeriti juba aastal 1973.

5. Habanelk (*Dianthus barbatus*)

Kuigi kõige efektsemad habanelgid on punased, varieerub nende sortide värvus valgest mustjaspunaseeni. Kui lasta taimedel vabalt omavahel tolmelda ja isekülvist tärganud tõusmetel õitsemise minna, võite näha kõige üllatavamaid toone ning õiemustreid. Kahju ainult,

et õisi ei näe kohe tärkamisjärgsel aastal – habanelgid on kaheaastased taimed või lühiealised püsikud.

6. Magnoolia 'Red Baron'

(*Magnolia 'Red Baron'*)

Eestis on magnooliad oma külmakindluselt piiripealne kultuur ning eriti haruldased on erksavärviliste õitega liigid ja sordid. Dennis Ledvina 2001. aastal Ameerikas Wisconsinis aretatud sort 'Red Baron' näib olevat küllalt perspektiivikas. Tegu on teravalehise magnoolia (*M. acuminata*) ja magnooliasordi 'Big Dude' ristandiga.

Sordil on tugev kasv, püstakas kuju ning suured roosakaspunased õied.

Juuli

Südasuvised hetkelise õitepõua aitavad eelkõige üle elada roosid, ning võib üsna kindlalt öelda, et enamik nende seast on suuremal või vähemal määral punaseõielised. Õnneks õitseb juulis piisavalt ka vere värvi õitega püsikuid.

1. Roos 'Eye Paint' (*Rosa 'Eye Paint'*)

See lihtõeline floribundroos on aretatud 1969. aastal Uus-Meremaal ning seda tegi Samuel Darragh McGredy IV.

Vaatamata oma kaugele päritolule, sobib Eesti kliima sordile suurepäraselt. See on väga õiterohke roos, mille närbunud kroonlehed ei jää taimel halitama, vaid pudenevad ise maha. See vähendab tunduvalt hooldusvajadust.

2. Harilik kukesaba (*Lythrum salicaria*)

Kukesaba on meie looduslik taim, kes kasvab peamiselt niisketel niitudel ja veekogude kallastel. Ometi saab see suurepäraselt hakkama ka parasniiskes mullas tavalisel lillepeenral. Kuna tegu on loodusliku taimega, ei vaja ta ka erilist hoolitsust, seda ei rüüsta ei haigused ega kahjurid. Jälgige ainult, et taim end ülemäära mugavalt tundma ei hakkaks ja teiste ilutsejate ruumi ära ei võtaks.

3. Arendsi astilbe 'Etna'

(*Astilbe × arendsii 'Etna'*)

Astilbed kasvavad kõige paremini poolvarjus, kuid saavad kenasti hakkama ka päikesepaistel. Eeldusel, et muld on piisavalt niiske. Kuigi enamikul astilbedel on õisikud valkjad või roosad, siis midagi punast on neil kõigil. Kevadel tärkavad astilbelehed on sõltuvalt sordist rohkem või vähem pronkspunased või purpurjad.

1

2

3

4

4. Monarda 'Adam' (*Monarda 'Adam'*)
Kui tahate pidada putukasõbralikku aeda, on monardad vältimatud. Nende nektaririkkad õied on vastupandamatud nii liblikatele kui ka mesilastele ning kimalastele. Lisaks ilule on monarda ka maitse- ja ravimtaim. Monarda lehtedest tehakse teed, droogi lisatakse jookidele ja liharoogadele ning sellega ravitakse nii külmetushaigusi kui ka mitmesuguseid põletikke.

5. Purpurristik (*Trifolium rubens*)
Ristikute kohaks peetakse enamasti kas muruväljakut või heinamaad, kuid purpurristik sobib oma pika õiteaja ning efektsete õisikute tõttu suurepäraselt ka püsilillepeenrasse. Lisaks ilule toob purpurristik sinna elu, sest tema õied meeldivad tolmeldajatele.

Kuigi tegu on looduses peamiselt Kesk- ja Lõuna-Euroopas levinud taimega, talub purpurristik meie talvi kenasti. Taimele ei meeldi ainult talvine liigniiskus.

6. Loitev tulinelk
(*Lychnis chalcedonica*)

Loitev tulinelk oli juba meie vanemate lemmik ning igati austatud ja armastatud taluaiataim. Kõige paremini tunneb loitev tulinelk end parasniiskel mullal ning päikesepaistel – varjulises paigas jäävad varred nõrgaks ning taim vajab toetust. Kindlasti peaks jälgmina ka seda, et kasvukohta ei koguneks talvel liigniiskus.

5

6

August

Suve viimane kuu on kõrgete püskute hiilgeaeg ning ka enamik suvelilli näitab siis veel, milleks nad suutelised on. Kui esimesed öökülmad seda värvide pidu ei lõpeta, jätkub lillepeenarde õiteilu veel ka septembris.

1. Daalia 'Bishop of Llandaff'
(*Dahlia 'Bishop of Llandaff'*)
Selle mustja lehestikuga daaliasordi aretas Cardiffi puukooliomanik Fred Tresedar juba 1924. aastal ja sort on omataoliste seas siiani ületamatuks jäänud. Plussideks on efektne lehestik, selgelt selle kohal kõrguvad kirgaspunased õied ning daaliate mitte kõige tavalisem omadus – hea seisukindlus.

Sordi 'Bishop of Llandaff' seemnetest on aretatud terve hulk kauneid daaliasorte koondnimetusega 'Bishops Children'.

1

**ANTIIGILADU TÄNAB KLIENTE MEELDIVA KOOSTÖÖ EEST
JA SOOVIB KÕIGILE ILUSAT JÕULUAEGA!**

Jõuluringid ikka Antiigilaost

WWW.ANTIIGILADU.EE

Alati avatud!

Kaupadele tasuta turvaline kohaletoometus. Meil on kaks ladu ka Haapsalus.

tel 523 3303, 523 3302

WWW.ANTIIGILADU.EE

lillepeenar

2. Leeksalvei (*Salvia splendens*)

Leeksalvei oli oma kirkavärviliste õisikute tõttu kunagi üks tavalisemaid taimi punamonumentide ümbruses ning vahel kutsuti seda isegi bolševikuks. Tänapäeval see hüüdnimi aga enam paika ei pea – lisaks põhiliigile on aretatud sorte, mille õite värvus varieerub valgest mustjaslillani.

3. Eriline lobeelia (*Lobelia × speciosa*)

Sõnaga “lobeelia” seostuvad tavaliselt väheldane rippuva-roomava kasvukujuga taim ja sinised õied. Kahast Ameerika päritolu liigist – punasest ja suurest lobeeliast – on aretatud aga punaste õisikuküünaldega hübriidliik.

Loomult on tegu püsikuga, kuid meil kasvatatakse teda enamasti suvelillena. Samas ei tasu kiirustada taimi sügisel üles kitkuma, sest soodsal aastal võivad nad ka talvituda.

4. Põõsas-hõbekakar ‘Daisy Crazy Starlight Red’

(*Argyranthemum frutescens* ‘Daisy Crazy Starlight Red’)

Need, kes saavad hakkama pelargoonidega, saavad hakkama ka meil suvelilleks soovitatavate hõbekakardega. Nende mõlema looduslik põliskodu on Lõuna-Aafrika ning nad jagavad sama suguseid kasvunõudeid.

Kuna tegu on loomu poolst poolpõõsaga, võite oma hõbekakra sügisel üles kaevata, potti istutada ning jahedas toas ja valgel aknalaual ületalve hoida.

5. Peruu pruudisõlg ‘Red Spider’

(*Zinnia peruviana* ‘Red Spider’)

Kuigi peruu pruudisõle õied on väheldased, on need seda kirkamat värvi. Lisaks eristab seda teistest hea harunevus ning lopsakas lehestik – mit-

med hariliku pruudisõle sordid kipuvad jääma paari-kolmeõielisteks taimedeks, mille keppatel vartel on vaid üksikud lehed.

Peruu pruudisõle teine suurepärane omadus on väga hea seisukindlus, mis pole kuni meetri kõrguse taime puhul sugugi vähetähtis.

6. Verev vesikanep

(*Eutrochium purpureum*)

See kaunis suvelõpu püsik on langenud süstemaatikute ohvriks ning kannab tänapäeval nimetust verev männaskanep (*Eupatorium purpureum*). Ometi ei muuda nimevahetus taime sugugi vähem atraktiivseks. Kõige kaunim on see täispäikeses ning viljakal, parasniiskel või suisa niiskevõitu mullal. Vesikanepi puhul tasuks kindlasti teada ka seda, et ta on täielik liblika- ning mummumagnet. ☘

KASUTA VÕIMALUST NÄHA EHEDAT KUUBAT!

Maakoduga eksootilisele

Kuubale

Telli Maakodu ja võida reis Kuubale!

Kutsume Teid avastama Kuubat, maad, millest Ernest Hemingway oma teostele inspiratsiooni ammutas. Kuuba on tõeline Kariibi mere pärl – kristallselge merevesi, mitmekesine kultuur, koloniaalne arhitektuur, loomulikult salsarütmid ja loodus. Kuuba ei jäta kedagi külmaks!

ROHKEM INFOT:
maakodu.ee/kuuba

Maakodu lugejareis Kuubale toimub **28.04–11.05.2016**. Ühele meie tellijale naeratab õnn ja tema pääseb reisile tasuta! Need, kes oma õnne ei usalda, saavad end reisile registreerida Maakodu telefonil 661 3370 või reisifirmas Albion Reisid telefonil 5645 5850.

Lisainfo: tel 680 4444 või klienditugi@ekspressmeedia.ee

Okaspuud, mis kasvavad allapoole

Tekst ja fotod Jaan Mettik

Rippoksalised okaspuud päästavad aiaomaniku puudelt lume raputamise vaevast ning nende puhul pole enamasti ka kartust, et puu väga suureks kasvab ja enamiku aiast enese alla võtab.

Pea iga aiaomanik on kokku puutunud dilemmaga – kas tuua jõulukuusk tuppa või kasvatada aias n-ö püsijõulupuud. Viimase võimaluse valinute seas on aga ka kindlasti hulk inimesi, kes oma otsust kibedasti kahetsevad. Tilluke armas kuuseke, mida koos lastega ehitati, kasvas suureks ning nüüd tikuvad tema oksad aknast elutuppa ja võra heidab poolde aeda nii tugeva varju, et seal ei kasva isegi muru. Siinkohal tulevad appi okaspuude kultivarid. Neid on igas suuruses ning kõikvõimaliku ja -võimatu kujuga.

Munast postini

Talviseks pilgupüüdmiseks okaspuuvorme valides võiks lähtuda ka meie kliimavöötmes esinevast loodusnähtusest nimega lumi. Vaevalt mõnekümne sentimeetri kõrgused lamavad-roomavad kuusekesed ja kadakad on küll ilusad ja armsad, kuid kui peaks lund sadama hakkama, pole neid nähagi.

Järgmisena turgatavad meelde sammasjate, koonusjate ja kerakujuliste võravormidega okaspuud. Sellised puud paistaks küll hangest välja, kuid nende puhul varitseb aednikku oht talvel oma puukeste kammerteenriks muutuda. Pärast suuremaid lumesadusid tuleks käia sellistelt puudelt lund raputamas. Vastasel korral võivad okaspuukerad hanges pigem okaspuukookideks vajuda ning sammasjate puude oksad lume raskuse all murduda. Veidi aitab küll see, kui puude oksad sügisel tüve külge kinni siduda, kuid täielikku kindlust lumekahjustuste eest see ikkagi ei anna.

Päästev lahendus on rippuvate või vähemalt allapoole suunduvate okstega liigid ja kultivarid. Ega ilmaasjata ole ka looduses nii seatud, et küpresside püstakate okstega sambad kasvavad Vahemere ääres, kus lund ei tunta, kuid pigem allapoole suunatud okstega kuuskede ja nulgude päriskodu on enamasti kas mägedes ülalpool lumepiiri või põhjamaades.

Liigid ja sordid

Rääkides okaspuude liikidest, võib selliseid lumehülgajaid leida nii põõsaste kui puude seast. Kaug-Ida päritolu mikrobioota (*Microbiota decussata*) on okaspõõsaste seast üks kaunimaid näiteid. Kuigi tegu on samuti taimega, mis võib lumerohkematel talvedel hange alla peitu jääda, siis lumekahjustusi ta enamasti ei saa. Mikrobioota graatsiliselt kaarjad oksad meenutavad veidi kohevaid jaanalinnusulgi, mis liigse lumekoorma elegantselt maha poetavad.

Meil kasvatatavatest ilupuudest on üks elegantsemaid hüügel-elupuu (*Thuja plicata*). Kuigi tegu igati arvestatava puuga, on temagi külgoksad pigem rippuvad ning raputavad seetõttu lumekoorma eneselt kiiresti maha. Samas tasuks arvestada, et väiksemas aias ei pääse hüügel-elupuu kunagi mõjule. See puu vajab ruumi ning tema tõelise ilu nägemiseks on tarvis distantsti.

Kui istutate oma aeda mitu rippuvate-roomavate võrsetega kuusevormi, paigutage nad üksteisest eraldi - vastasel korral on hiljem väga keeruline vahet teha, kust üks algab ning teine lõpeb.

tunne ära

Mikrobiota pehmed oksad meenutavad suuri maasse pistetud sulékimpe.

Jaapani lehise kultivar 'Stiff Weeping' kasvab vaid nii kõrgeks, kui on tema pookealus.

Hiiigel-elupuu külgoxlad ripuvad elegantset.

Puude rippuvate okstega kultivare võiks laias laastus jagada kaheks. Ühed neist kasvatavad tüve ning nende rippoksalisus avaldub eelkõige külgoxstel. Teised on tüvemoodustamise oskuse sootuks minetanud ja kasvatavad ainult rippuvaid oksti. Okaspuudest võib sellekohaseid näiteid leida lehiste seast. Randlehise sort 'Pendula' (*Larix × maritima* 'Pendula') on sümpaatne puu, mille rippoksalus avaldub eelkõige teise järgu külgoxstel. Jaapani lehise 'Stiff Weeping' (*Larix kaempferii* 'Stiff Weeping') seevastu ise tüve ei moodusta ning poogitakse alusele, kust tema oksad vihmavarjuna alla ripuvad. Puu lõplik kõrgus jääbki sõltuma sellest, kui kõrgele alusele see on poogitud.

Madu sünnitas tiigri

Ka meie kodumaa looduses on üks juba loomult veidi rippuvate okstega okaspuu – harilik kuusk (*Picea abies*). See taim on põhjamaiste talvedega suurepäraselt kohanenud ning enamasti libistab ülemäärase lumekoorma ettevaatlikult oma okstelt maha. Seetõttu pole pärast suuremat lumesadu kuusikus käies tavaliselt vaja peljata, et teile mõni suurem oks koos lumekoormaga pähe prantsatab. Männikutes võib selline asi aga juhtuda küll. Kahjuks on harilik kuusk tavalise koduaia tarvis aga ülemäära suur ning liiga ... tavaline.

Üks põnevamaid alternatiive on nn ussikuusk e hariliku kuuse vorm 'Virgata'. Teadlased kirjel-

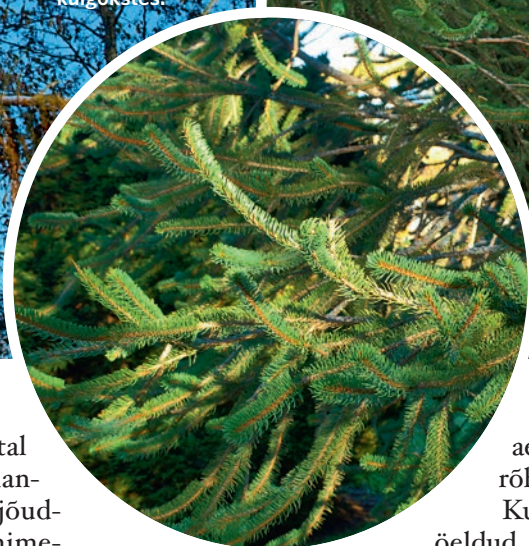

Paljud leinavormid kasvatavad korraliku tüve ning nende "leinaline iseloom" avaldub vaid rippuvates külgakstes.

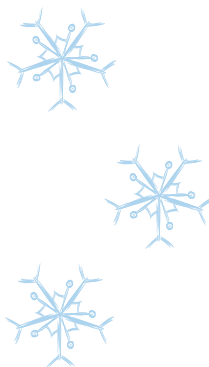

'Cranstonii' okkalised ning tuules isepäiselt võnkuvad võrsed õigustavad suurepäraselt on hüüdnime "tiigrisaba".

dasid sellist puud esimest korda 1852. aastal Prantsusmaal. Kahjuks pole teadus- ja aian- dusingonnad seni ühisele arvamusele jõud- nud, kuidas tuleks taime ladinakeelset nime- tust kirjutada – kas nii, nagu tähistatakse aed- kultivare *P. abies* 'Virgata', või kirjeldatakse looduslikke vorme *P. abies* f. *virgata*. Viimase variandi kasuks räägib see, et ussikuuski võib aeg-ajalt leida loodusest kogu hariliku kuuse areaali ulatuses. Tõsi küll, nende välimus võib varieeruda.

Ussikuusele on iseloomulik, et tüvest välja kasvavad oksad ei anna mitte igal aastal külgha- rusid ning seetõttu on okste aastakasvud sageli pikemad ja maona vonklevad, kuid võra jääb see- eest hõredaks. Alumised oksad koolduvad pea-

aegu maani, keskmised oksad on rõhtsad ja ülemised veidi tõusvad. Kui soovite üllatusi vältida (nagu öeldud, võivad ussikuuse taimed üsna erinevad välja näha), võib aeda tuua ussikuuse lapse. Juba 1840. aastal tutvustati Suurbritan- nias kuusekultivari 'Cranstonii'. Tegu on 'Vir- gata' seemnetest kasvatatud ning välimuselt palju ühtlasema kuusevormiga, mis põhijoon- tes jagab oma vanema kasvukuju. Erinevus on vaid see, et tema moodustab okste külgharusid veidi enam ning nii oksad kui okkad on jämeda- mad ja jõulisemad. Siit ka rahvapärane nimetus – tiigrisabakuusk.

Kahjuks ei sobi aga ussi- ega tiigrisabakuusk päris tillukesse aeda. Lõpuks sirguvad neist

BIO SHOP

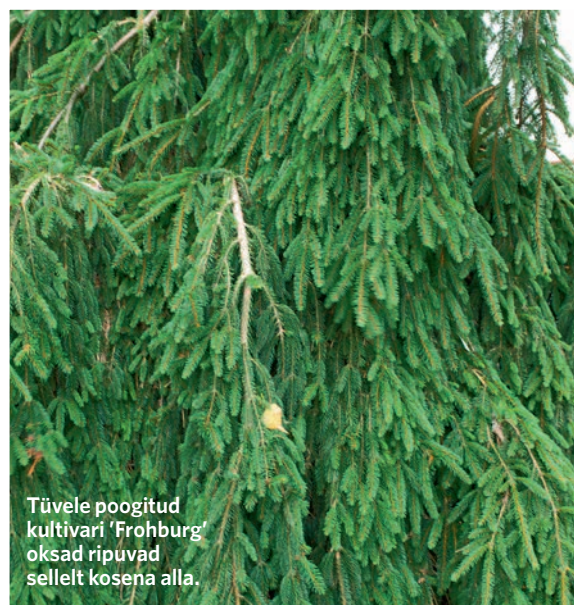
Ilu ja tervis loodusest!

www.bioshop.ee
valikus üle 4800 loodustoote!

Looduskosmeetika – toidulisandid – superfoods – kodutooted.

Ilma toetuseta kipuvad kuusevormi 'Inversa' võrsed pigem mööda maapinda vonklema.

Tüvele poogitud kultivari 'Frohburg' oksad ripuvad sellelt kosena alla.

Ussikuuske ehk hariliku kuuse vormi 'Virgata' võib vahel kohata isegi Eesti metsades.

Harilik kuusk on tavalise koduaia jaoks liiga suur.

mõlemast ikkagi päris kopsakad laiavõralised puud. Õnn on vaid see, et põhiliigiga võrreldes on nende kuuskede võra hõredam ega anna nii tugevat varju.

Inglise ema ja Šveitsi kaksikud

Umbes samal ajal kui 'Cranstonii', leiti Inglismaalt ka teine, siiani populaarne kuusekultivar harilik kuusk 'Inversa' (*P. abies* 'Inversa'). Tegu on selles mõttes huvitava vormiga, et seda on võimalik kujundada just selliseks, nagu soovite. Loomult on ta roomav kuusk, kuid kui see tüvele pookida, saab kitsalt ripuvate okstega taime, mille maha jõudnud oksad maapinda mööda edasi vonklevad. Tüvega 'Inversa' saamiseks kasutatakse ka teist moodust. Valitakse üks tugevam oks, kinnitatakse see toele ja kasvatatakse nõnda kinnitatud oksa püstloodis, kuni see on piisavalt tugevaks puitunud, et tüve ülesandeid täita. Sel viisil tugelele kinnitatult on võimalik saada kuni viie meetri kõrguseid taimi, mis võtavad kõige iseäralikumaid kujusid.

1973. aastal tegi Šveitsi puukooliomanik A. Haller aga Inglise 'Inversast' Šveitsi kultivari 'Frohburg' (*P. abies* 'Frohburg'). Tegu on eelkirjel-

datud kuusesordi seemikuga, mis on oma esivanemast peenemate vartega ning nõrgema ja aeglasema kasvuga. Kümmeaasta jooksul suudab ta end tugele najal vaevu paari meetri kõrgusele küünitada, ent kui lasta okstel omatahtsi kasvada, on ta pigem roomav taim. Kolmas võimalus on veel – soetada tüvele poogitud kuusk, mille oksad jäävad siis alla rippuma ning maani jõudnult mööda pinda edasi vonklema.

Samast Šveitsi puukoolist ja aastast 1965 pärineb ka teine väga sarnane kuusekultivar – 'Aarburg' (*P. abies* 'Aarburg'). See on üsna isepäine kuusevorm. Noored taimed, mis pole veel korralikult juurdunud, kipuvad aeglaselt kasvama ning on enamasti roomavad. Kui puu on juba end sisse seadnud ja kasvujõu kätte saanud, saavutab üks või teine oks ülekaalu ning võib mõneks ajaks endale võtta ladva ülesanded.

Sellised "pead tõstnud" okstega puud võivad saavutada kõige hämmastavamaid vorme ning sirguda lõpuks kuni viie meetri kõrguseks. Samas kui tahate saavutada kindlamat kuju, võib ka kultivari 'Aarburg' puhul üht või teist oksa tugelega aidata ning soovitud tulemuse sel viisil kiiremini saavutada. ☼

Wingmacht
arendus

UUED PAARISMAJA BOKSID SUSI TÄNAVAL

Järveküla

Susi tee 18, Susi tee 12

(+372) 5114476

www.raekodu.ee

Loomne meeleolu õue ja tuppa

Temaatiline väliistutus või lilleseade toob pühadehõngu koju. Pakume välja neli lihtsalt teostatavat jõulumeeleolu loojat: kaks on mõeldud kaunistama terrassi või rõdu, kaks elutuba või söögilauda.

Tekst **Marju Vitkar**, fotod **Birgit Püve**

RÕDUSEADE

Vaja läheb: meeldiv rõdukast, istutusmuld, hall aruhein, ebaküpress, lumimari, puidust linnukesed, kunstmarjadega oksad.

Sellise seade valmistamine on imelihtne! Väljalalitud taimed sätitakse istutusnõusse valmis, seejärel eemaldatakse potid, ja taimed istutatakse ükshaaval ettenähtud kohale. Kastetakse ja kaunistatakse endale meeldival. Seade on mõeldud välitingimustesse ning võiks rõdul soodsate olude korral vastu pidada paar kuud.

TERRASSISEADE

Vaja läheb: suur istutuspot, istutusmuld, kergkruus, roomav kadakas, kanada kuusk, padipõõsas, pronksja värviga paruktarn, väikesed kunstõunad, käbid, kunstmarjad, rebasepildiga puidust kuuseehe või muud meelepärased ehted.

Suuremasse potti istutamine nõuab tavapäraselt pisut rohkem vaeva, kuna istutusnõu tuleb umbes poolest saadik täita kergkruusaga. Aju-tise istutuse puhul pole mõtet mulda kasutada rohkem, kui taimedel hädapärast vaja on. Mullakiht peab olema u 5 cm paksem, kui on kõige suurema poti kõrgus.

Taimed sätitakse potti, istutatakse ükshaaval ettenähtud kohale, kastetakse ja ehitakse meelepärast. Hea on suuremad seaded valmis teha kohas, kus need paiknema hakkavad, kuna suured potid muutuvad väga raskeks ning neid on keeruline tõsta.

Väliseaded tegid Marju Vitkar ja Birgit Püve; materjalid on pärit aianduskeskusest Hortes.

TULEDEGA LAUASEADE

Vaja läheb: patareidega jõulutuled, traat, liimpüstol, hüatsindisibulad, iileksioksad, käbid, männioksad, kaneelikoor, terashein.

Hüatsindisibulad pestakse puhtaks ning sätitakse koos tuledega lauale, selleks et nad koos püsiks, ühendatakse sibulad ja tuled omavahel traadiga. Ülejäänud materjalid liimitakse valminud konstruktsioonile. Selles seades on tähe kuju valmistatud terasheinast, kuid kasutada võib ka näiteks kontpuud või osja. Klassikalisele punasele annavad tooni vasekarva jõulutuled. Vask on muide ka nende jõulude trendivärv.

JÕULUEHETEGA LAUASEADE

Vaja läheb: klaasalus, eri suurusega jõulukuulid, liimpüstol, küünal, kunstlumi. Lilledest: lumeroos, valged tulbid, veronika, hirss, eukalüpt, männioksad.

Sellise seade tegemine on lihtsam, kui esmapilgul tundub. Küünal sätitakse klaasaluse keskele, jõulukuulid liimitakse kindlalt selle ümber. Seejärel eemaldatakse kuulidelt riputuskonksud ja täidetakse need veega. Neist saavad vaasid lõikelilledele. Kuulide sisse sätitakse sobivad lilled, viimistluseks raputatakse alusele kunstlumi.

Vastavalt soovile saab valida kõikide materjalide värve. Valge ja kuldne mõjuvad pidulikult, roheline ja punane on klassikalised jõulutoonid, kuid alati võib kasutada ka julgemaid värvikombinatsioone.

Tubased seaded valmistas ja õpetusi jagas Marek Jakobi Leeri lillesalongist. ❀

**Kas rennid tilguvad?
Või pole neid veel paigaldatud?**

MÜÜME JA PAIGALDAME LIIDETETA VIHMAVEERENNE

**VALTSIME KOHAPEAL RENNE
PIKKUSEGA KUNI 30 MEETRIT.**

**SAADA MEILE OMA HINNAPAKKUMINE
JA GARANTEERIME SELLEST
PAREMA PAKKUMISE.**

**ENNE KUI OTSUSTAD, KÜSI MEIE HINDA!
VÕIDAD NII RAHAS KUI AJAS.
TEL 5340 8113
WWW.VIHMAVESI.EE**

**GARANTII
PAIGALDUSELE
3 AASTAT JA
MATERJALIDELE
10 AASTAT.**

Küsi tasuta hinnapakumist!
(iga päev kell 8–20)
**Hinnapakumine
ühe tööpäeva jooksul.**

minu äri

Väike

Kauplus Väike Ingel asub
Rakvere kesklinnakärest eemal.

Headusesse uskuja ja teisi heade sõnumitega turgutav Evelin Liiva on Eestis avanud juba kolm Väikese Ingli nime kandvat poekest. Uuel aastal avab ta neljanda.

Tekst **Kristel Kirss**, fotod **Birgit Püve**

Evelin Liiva pakub oma külalistele õnnesõnumeid.

Ingel – endale ja teistele

Väike ja veidi kulunud värviga puumajake Rakveres Kastani tänaval tekitab eemalt vaadates kõhklusi. Ehk oleme õigelt teelt eksinud?

Ei saa ju nii, et keegi, kes tahab olla edukas, teeb oma äri kesklinnast nii kaugele. Majaesised kaunid lilled ja ingligna sildike annavad teada, et oleme siiski päralt jõudnud.

Kui sügistuulte eest üle ukse astume, on tunne, nagu oleksime sattunud imelisse oasi.

Hubane lillepoeke lõhnab taevalikult. Kohe leiab pilk palkseinal rippuva tiivapaari ja jääb

viivuks selle valgetesse sulgedesse kinni. Mõni minut hiljem sammume sõbralike naeratuste saatel küünaldega kaunistatud treppi mööda teisele korrusele, et sealses puhkenurgas rääkida Väikese Ingli perenaise Eveliniga. Seal ulatab ta meile pitsilise korvikese ja palub võtta sellest päeva sõnumi. Paberil olevad read teevad olemise päikeseliseks.

Nii võetakse vastu iga kauplusekülastajat, sõltumata sellest, kas ta tuli lihtsalt mõtisklema või lilli, inglükujukesi, ehteid või väega kive ostma.

→ lk 59

Lillepoe palkseinäl ripub tiivapaar.

Ingligokogujad saavad siin oma varusid täiendada.

Nääpsuke ja inglina mõjuv Evelin tegi oma elus kannapöörde kuus aastat tagasi.

Ta lõpetas töö kindlustusmaaklerina ning otsustas avada päris oma poekese. “Tahtsin teha koha, kuhu inimene saab tulla, aja maha võtta, mõtteid koondada ja endale abi otsida. Toona polnud ühtegi inimest, kes oleks uskunud sellesse, mida ma teha tahan,” meenutab ta.

Kindluse sellise äri avamiseks sai ta oma varasemast kogemusest. Kindlustusega tegeldes kuulis Evelin sageli klientide muredest ja läbielamistest, nood ei teadnud, kuidas edasi elada või kuhu muredega pöörduda.

Viis aastat tagasi sõbrapäeval avas ta Rakvere keskkonnas oma esimese väikese äri. Poekesele nime mõeldes meenus Evelinile üks paarikümne aasta tagune õhtu, mil ta otsis pendliga vastuseid sel hetkel elu kõige põletavamatele küsimustele. Kui ta vastanud tegelase nime küsis, kiikus pendel tähelt tähele, kuni saigi kokku sõnapaar “väike ingel”.

Taevasaadiku nimega kauplust külastati usinalt, ent Evelin soovis leida äriks päris oma maja, kus saaks tulevikus avada ka kohviku.

Ühtäkki avanes see võimalus. Evelini tuttav lillepoe müüja Ülle otsustas maja müüki panna ja kolida Prantsusmaale.

“Kui ta minu plaanidest kuulis, oli kohe nõus maja mulle müüma. Talle meeldis minu idee ja see, et jätkan lillepoeaga.”

Juba samal sügisel koliti Kastani tänava tiikide naabrusesse. Remonti tehti vanas majas mehiselt ja tehakse veelgi. Lähitulevikus saab hoone uue soojustuse, alumine korrus uued aknad ja

uue värvi ning Evelin tahab ühel päeval avada majas 30ndate stiilis kohviku, kust pääseks otse aeda. Sinna on planeeritud lehtlad, kus saaks istuda isegi septembris ja oktoobris.

Praegu, kui õues on tuuline ning jahe, võib uue romantilise sisu saanud maja puhkenurgas sirvida esoteerilist kirjandust ja juua klaasikese või paar vett, mida on rikastanud poolvääriskivid. Tugitoolis nurrub heas toitumuses ja läikiva kasukaga Roosi. Kui Evelin majas tapeeti pani, marssis kass uksest lihtsalt sisse ja jäi. “Et olen kodutute kassidega tegelnud, siis aimasin kohe, et ta on tänavakass. Roosi kolis sisse, ja paistab, et talle meie juures meeldib,” naerab Evelin.

Töötajatel oma lemmikivid

Puhkenurga naabruses on ehete tornid ja klaaskapid. Tavaliselt pakuvad rippuvad esemed kaslastele huvi, kuid Roosit need ei huvita. Tema und ei häiri isegi kaupluse külastajad, kes ehteid uurivad; tervise, jõukuse või armusuhete tugevdamiseks sobivaid kivikesi otsivad.

Kui kõrv tabab ostjate ja neid müügisaalis abistava müüja Karmen Korjuse vestlust, jääb mulje, nagu istuks me apteegis. “Kas unetus teeb ka muret? On teil mao üle- või alahappesus?” uurib müüja oma klientidelt.

Väike ingel Roosi.

Poolvääriskive leiab siit igaks elujuhtumiks. Kaupluse müüjad oskavad nende valimisel abiks olla.

Lihtsamaid ehteid tehakse ise, keerulisemaid tellitakse ehtemeistritelt.

Poolvääriskividega kauplemist Evelin esimese poe avamisel eriti ei plaaninudki. Tal endal olid küll mõned mäekristallid ja veel paar lemmikut, ent pärast juhuslikku kohtumist Läti ehtemüüjaga sattus ta väga kivide lummusesse. Evelin uuris kivide maailma ja mõistis, et need sobivad tema ideega vägagi hästi. Peagi olid poolvääriskivist ehted ta kaupluses müügil.

“Meie töötajatel on nüüd juba mõnda aega oma lemmikkivid, milleta me kodust välja ei lähe,” tunnistab Evelin. “Mina ei lähe mitte

kunagi ilma roosa kvartsi ja mäekristallita. Roosa kvarts hoiab südame energia avatuna, nii ei lähe iseendaga pahuksisse. Mäekristall hoiab erkšana. Olin sellest nii vaimustatud, et võtsin kivi kaasa ka magamistuppa. Siis imestas, et miks ma magada ei saa.”

Evelini sõnul küsitakse Eesti turul selliste kivide eest liiga kõrget hinda. “Paljudes kohtades on mitmed kivid ülehinnatud. Õnneks on võimalik leida see kuldne kesktee. See on suure töö tulemus, kuid nüüd saame müüa neid igas hinnaklassis. Oleme püüdnud teha nii, et inimesed, kes neid vajavad, saaksid neid endale lubada.”

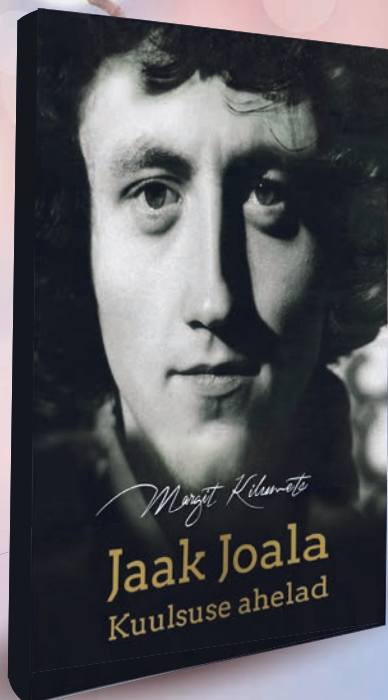
Koostööpartnerid leidis ta Tšehhimaalt, ja siis läks poes kivide müük mürinaga lahti. “Oleme jätkuvalt väga heades suhetes,” ütleb Evelin. Poolvääriskive uurides jõudis ta mahuka ingliskeelse raamatuni, mille plaanib Eestis avaldada. Õigused selleks on juba käes.

Südamega tehtud asjad ja head suhted on Väikese Inгли loonud Evelini jaoks väga olulised. “Ma usun headusesse. Kui saan haiget, siis mõistan, et sel on põhjus. Mis elus tõesti edasi aitab, on südameheadus ja armastus. See võib kõlada klišeena, aga nii see on! Miski muu ei tööta!”

Unistused, palve ja tänu

Esimeses poekeses kulusid tunnid märkamatu, sest Väikese Inгли külastajad tulid Evelini juurde rääkima. Ta kuulas nad ära, suunas, aitas või siis üritas lihtsalt hea sõnaga toeks olla.

Ühtäkki hakkas neid liiga palju tulema ja Evelin mõistis, et kõigi jaoks tal energiat ei jätku. Siis sündis Väikese Inгли sõnumitega kaardi-

JAAK JOALA. Kuulsuse ahelad

Kauaoodatud elulooraamat armastatud lauljast sisaldab rohkelt seni avaldamata fotosid ning kõige põhjalikuma Jaak Joala laulude nimekirja ja diskograafia.

Vahur Kersna iseloomustab raamatut nii: „Selle tasakaaluka ja faktitruu raamatu kaante vahele kätketud aeg, elud ja saatused süütavad mälestuselõkkeid. Aga mis veel tähtsam – pakuvad meile põhjust saduldada oma isiklikud mõttemärgid, kelle sadulast saab näha maailma kauni, karmi ja lõputuna, nagu ta päriselt ongi.”

Ajakirjanik Margit Kilumets on varem kirjutanud kaks elulooraamatut: „Ita Ever. Elu suuruses” ja „Kersti Kreismann. Paljajalu kõrreppöllul”.

SNUPSI

HANNO
PARKSEPP

Väikesel Kadakaasaarel elab seiklushimuline Snupsi ja jälgib vana kompassi. Kuidas Snupsi saarele sattus, ei tea keegi. Kui saare teaduril, onu Heldenil valmib lennumasin vehkur, võtab Snupsi koos sõprade Päta, Kõõksu, Tinkeni ja Nuffiga ette unustamatu reisi. Hoolimise ja nutikuse abil lahenevad sel retkel kõik väljakutsed.

Fantaasialoo autor Hanno Parksepp on plastiliseeritud voolinud ka kõik raamatu tegelased, need kujukesed on aluseks Mariann Joa piltidele.

UUKA KULGAR, METSÄ POEG.

Muinas-
looline
jutustus
noortele

ARNOLD SUSI

Arnold Susi pisitütar Heli nõudis õhtuti unejuttu. Tal oli paari vaksa pikkune armsa näoga lemmiknukk. Nukupoisi seiklustest hakkaski juristist isa jutustama. Igal õhtul sündis uus lugu, mängu tuli mets, tulid karud, jänesed, sipelgad, õel rebane...

1938. aastal kirjutas Arnold Susi need lood üles. 1949. aasta märtsis „reisid” Arnold Susi looming koos perega Siberisse, kus seda muinasjuttu luges terve eestlaste kogukond.

BARUTINO:

Puust
sumomaadleja
ja tema
sõprade
seiklused

VEIKO MÄRKA

Tartus elab ühes korteris naljakas seltskond: puust ja pika ninaga sumomaadleja Barutino, tema Jaapanist pärit sõber pörsas Riu-Riu ja kass Triibu. Tegelasest on veel Barutino treener Oleg Lego, hiiglased Ostumöll ja Metsatõll, Võru punkarid, Petseri munkarid jt.

Mõnus ja väga lõbus raamat nii lastele kui lapsemeelsetele täiskasvanutele, kes otsivad meelelahutust, kuid hindavad püsiväärtusi. Pildid on joonistanud Urmas Nemvalts.

KODUAIA PÄEVIK

Koostaja
MEELI MÜÜRISPEAL

Sortide nimed, istutus- ja külviajad, taimekaitsetööd ja väetamiskorrad, saagi algus ja suurus ning kõik, mis teie aias juba on ja ka see, millest alles unistate, ei seisa ainult mälule lootes kuigi kaua meeles. „Kodu aia päevikus” on aed jaotatud tähtsamateks osadeks ja alateemadeks ning aiapidaja leiab seal soovitusi, mida tasub oma aia kohta üles märkida. Ruumi on ka aiaplaanide joonistamiseks. Head päevikupidamist! Tehke seda just siis, kui vaja on ja tahtmine tuleb.

MINU PÕSK SINU PÕSE VASTU.

Eduard Vilde
kirjad
Rahelile

Koostaja
KAIRI TILGA

Eduard Vilde elulõppu mõjutas salasuhe Narva-Jõesuu apteegijuhataja Rahel Uschmarowiga. Selle suhte keerulisus, emotsionaalsus ja pingestatus mõjutasid väga kirjaniku kehva tervist. Eesti Kirjandusmuuseumis säilinud sadakond varem avaldamata Eduard Vilde kirja Rahelile on väga isiklikud ja annavad aimu kirjaniku elulõpu üksildusest. Rahel on ka Vilde novelli „Kui Casanova jätab jumalaga” Mirjami prototüüp.

MINU ONU NAPOLEON

IRADŽ PEZEŠKZAD

Romaanis, mille on pärsia keelest tõlkinud Kalle Kasemaa, joonistub irooniline pilt 1940. aastate Teherani kõrgklassi kuuluva perekonna uhkusest oma päritolu üle. Iraani peresuhteid iseloomustab allumine perekonnapea – romaani vanima venna, onu Napoleoni – autoriteedile, ehkki tagaselja võidakse tema selges mõistuses kahelda.

„Minu onu Napoleon” pakub lugemislõbu neilegi, kes ei tunne Iraani kultuurilugu.

Kivikesed uskujatele

Inimeste huvi poolvääriskivide vastu kasvab iga päevaga. Väikese Inglise poekesest leiab hulgaliselt kivikesi, mis meelitaks kohale armastuse, tooks juurde küllust või toetaks tervist. Sellistest poolvääriskividest on klientide jaoks kokku pandud komplektid viiest kivist.

1. Kui soovite inglite abi, vajate komplekti "Inglise puudutus". Sellise võite loomulikult ka ise kivikestest koostada. Komplekti sobivad ametüst, angeliit, danburiit, dumortieriit, hemimorfiit, roosa kaltsiit, krüsoberüll, küaniit, larimar, lilla jaad, morganiit, muskoviit, obsidiaan, opaal, petaliit, serafiniit, seleniit, serpentiin, smitsoniit, tansaniit, tselestiit, tšaroiit.

2. Et elus kõik võimalikult ladusalt kulgeks ja eluraskused oleks ületatavad, võiks taskus olla komplekt "Igakas elujuhtumiks". Selleks puhuks sobivad kuntsiit, roosa kvarts, mäekristall, ametüst, roheline turmaliin, must turmaliin, rodokrosiit, ioliit koos päikesekiviga, ametriit.

3. Külluse ligimeelitamiseks tasub ligi hoida sammalahhaati, ametüsti, astrofülliiti, aventuriini, diopsiidi, gagaati, jaadi, rohelist jaadi, kalkopüriiti, karneooli, lasuriiti, mäekristalli, rubiini, safiiri, sardonüksit, tiigrisilma, turmaliini.

pakk. Kaartidel olevad read on Evelin kirja pannud läbi oma isikliku elukogemuse. "Tean väga hästi, kuidas on võimalik omaette mõeldes juhe kokku ajada. Kui hakkad endas kahtlema, on hea võtta näiteks see kaart või midagi, mis kinnitab su tunnet. Tegelikult ei valeta sisetunne kunagi!"

Kõnekaid sõnumeid saab Väikese Inglise lillepoekesest lisada lillekimpudesse. Kaunilt kujundatud sõnumid tekitavad äratundmist – nii on kliendid korduvalt öelnud.

Väike Ingel on olemas ka internetis. Nende Facebooki-lehekülje austajad saavad iga uue kuu eel sõnumi, mis on märksa pikem ja sisukam kui horoskoop ajalehesabas. See annab põhjust mõtiskluseks, lisab lootust ja n-ö uult lehelt alustamise ootust. Nende kirjutamise jaoks ootab Evelin õiget hetke. "Ühel hetkel, kui tunnen, et on õige aeg, siis kirjutatan," märgib ta. "Ma kirjutatan seda, mida näen."

Evelin ise tegutseb kolme vaala najal: unistamine, palve ja tänulikkus. Suurelt ja valjult unistades on tema soovid täitunud. Kui miski muu ei aita, siis Evelin palub. "Ma usun palve jõudu. Minu kogemus näitab, et ükski isetu palve ei jää

vastuseta. Seejuures ma ei unusta kunagi tänamist. Mida vanemaks saan, seda rohkem ma tänan," lausub ta.

Ümbritseva maailma tunnetaamine ning huvi esoteerika vastu on Evelini alati saatnud.

"Olen oma sisetunnet lapseast alates kuulnud – seda tuleb uskuda!"

Usule tuginedes on tema ümber kogunenud suur ja tore meeskond, Evelin on avanud Väikese Inglise poed Rakveres, Tartus ja Tallinnas.

Nüüd käivad ettevalmistused Viljandi kaupluse avamiseks. Pärnus ei ole Evelin veel sellist maja leidnud. Unistustelt katet kergitades – Evelin plaanib oma poe avada ka Itaalias!

Ühtegi poodi ei avata nad kiirustades. Evelini jaoks on ruumide leidmine olnud alati seotud tunnetusega. Kui head tunnet ei teki,

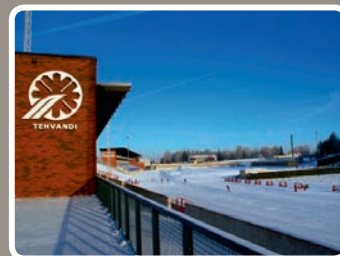
siis sellesse majja Väikese Inglise äri ei koli. Kui sobivad ruumid leitud, tehakse remonti, puhastatakse ruume nii füüsiliselt kui energetiliselt.

"See kõik annab mulle nii palju. Ja õnneks me oleme hästi hoitud!" ütleb Evelin kavalalt naeratades. ✨

NOVABUILDERS OÜ
Elva pst. 7-11, Elva 61504
www.novabuilders.ee
Tel. 534 69 036, 564 90 966

ÜLDEHITUSTÖÖD
MÜÜRITÖÖD
MONTAAZITÖÖD
BETOONITÖÖD
KAVETÖÖD
KALLURVEOD
TIKIDE JA
VEEHOIDLATE
RAJAMINE

TUTVU MEIE
TEHTUD TÖÖDEGA:
www.novabuilders.ee

Toredad kingitused

Tekst **Kristel Kirss**, fotod **Birgit Püve**

Jõulukingi leidmise sooviga külastasime mardilaata. Valik oli nii rikkalik, et palusime appi Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu asjatundja Liis Veersalu. Tema abiga leidsime meistrid, kelle kätetöö sobib hästi jõulukuuse alla.

Meie teejuht Tallinnas mardilaadal - Liis Veersalu - on pärit Iisaka

lambakasvatuse- ja käsitöotalust, kus mehed kasvatavad lambaid ning naised teevad lambavillast ilusaid esemeid. Tema kodutalu oli laadal vilditud sallide, kootud kinnaste ja lambanahkadega. Liisi tütre Marliisi lemmikuks on talutoodetest hoopiski villased mänguasjad. Selliseid lelusid ja muud sooja lambavillast kraami saab 11.-23. detsembrini Rakvere Põhjakeskuse jõululaadalt. Uurida võib ka nende kodulehekülge www.iisakatalu.ee.

Keraamik Piret-Eve Kändleri loodud valgetest portselannõudest on raske mööda minna. Valisime välja mõned tarbenõud, mille puhul olid kunstniku loominguliseks tööuks mälestused Tallinnas, endisel Lenini puiesteel olnud tsirkusest. "Kunagi 50ndate alguses oli kesklinnas tsirkus, see asus just selle maja hoovis, kus ma praegu elan. Vanem vend Tiit on sellest mulle elavalt rääkinud. Mäletan, et juba väikese tüdrukuna armastasin joonistada tsirkuse tegelasi." Nüüd on tema joonistatud akrobaadid, klounid ja habemega naised tassidel ning miniatuursetel kausikestel. Kõik nõud kannatavad ka pesu nõudepesumasinas. Piret-Eve Kändleri nõud on müügil ka 20. detsembril Tallinna Kultuurikatla disainiturul "Jõuluks koju".

käsitöömeistritelt

Tiia Mets on nukke õmmelnud juba 15 aastat ning korraldab 2008. aastast ka Eesti autorinukkudest näitusi. Ta on eri aegadel teinud väga palju põnevaid nukkude sarju, keskaegseid nukke, loomapeadega nukke. "Need uued nukud on köögi- ja söögiinglid," tutvustab meister. Võrratud ingliskud, kes meenutavad armsaid koduperenaisi, on õmmeldud Olde Hansa kostüümidest üle jäänud naturaalsest kangaribadest. Eelkõige emadele ja täidele mõeldud nukke saab osta Meistrite Hoovi kauplusest Vahepealne Asutus. Järgmine Eesti autorite nukunäitus avab uksed Vanamõisa jõulumaa muinasjutumajas, mis jääb avatuks 14.-20. detsembrini.

Kasest ja lepast nägusad meemahutid teevad rõõmu kõigile, kes mesilinnukete nestest lugu peavad. Need meisterdas Taga-Helga talu peremees Urmas Štubis, kellele puidutöö on eelkõige mõnus hobi. "Meetrised notid kuivavad riidas viis aastat, siis võtan kuiva paku ja teen sellest meenõu. Kui pakk kuivab lõhki, saab sellest väikese pähklikausi, liistukestest soolatoose või võinuge. Vaid laastud jäävad ahjukütteks," naerab meister. Selle meistri puidust meenõud on müügil Võru linna poekeses Aino Kunstipood.

Vanakuramuse Nahakambri meistrid Tanel Kislov ja Krislyn Derken töid mardilaadale kauneid taimedega pargitud nahast tehtud püksirihmu, vöö-, raha- ja käekotte ning raamatukaasi.

Nende tehtud nahkesemed on õmmeldud käsitsi ja vahatatud niidiga. Pildil olevaid esemeid on ehtimas rahvarõivamustritelt laenatud motiivid. Kotti kaunistab näiteks Väike-Maarja kätiste mustrijäljend, järjehoidjaga varustatud raamatukaantel on aga puusapõlle tikand. Taneli ja Krislyni nahakunstiga saab tutvuda veebilehel www.nahakamber.ee.

Katre Arula tuli mardilaadale ilusate mustade ja hallide pidulike kleitidega, aga meie kingikotti sobis Muhu mustritest inspireeritud autoritehnikas kott. "Kui tänavapilti vaadata, siis paljud kannavad musti ja halle rõivaid, selline kott elavdaks tumedat värvigammat. Ja veel sobivad väga hästi selle koti juurde roosad sörmikud," märgib Katre. Tema loomingut – kotte, kleite ja helkureid – saab osta ja uudistada ka Põltsamaa Käsitöökoja kaupluses.

Teistmoodi küpsised

Tekst ja fotod **Dagris Punder**

Muidugi on piparkoogid jõuluaja A ja O, kuid ka teistlaadi küpsised sobivad hästi nii lauale kui kingipakki. Kenasti pakituna valmistavad isetehtud küpsised saajale kindlasti palju rõõmu, sest kellele need ei meeldiks!

Õunaküpsised

Perekondlikel koosviibimistel käimine tasub mõnikord end ära ka kokanduslikus mõttes – nimelt siis, kui läheb retseptide jagamiseks. Just nii ma nende küpsiste retsepti sain. Õunaviilude tainassemässimine vajab küll veidi nikerdamist, aga küpsised on ausad ja teie vaev saab tasutud.

- 150 g jahu
- 50 g suhkrut
- 100 g võid
- 1 munakollane
- (1 tl hapukoort)
- 3 õuna

MÄÄRIMISEKS

- munavalge
- kaneeli
- suhkrut

Töödelge jahu ja või käte vahel ühtlaseks puruseks tainaks. Lisage suhkur ja munakollane. Hapukoor lisage ainult vajadusel – kui tainas ilusti koos hoiab, pole seda tarvis. Pange tainas 30 minutiks külmkappi.

Koorige õunad, eemaldage südamikud ja lõigake sektoriteks – olenevalt õunte suurusest 8–12 tükiks.

Rullige tainas õhukeseks ning lõigake klaasiga ketasteks. Pange ketta ühele poolele õunaviil, tõstke teine pool kettast peale ja suruge ääred kokku. Määrige munavalgega ja veeretage neid kaneelisuhkrus. Küpsetage 180kraadises ahjus 15 minutit.

Suhkrukringlid

Need suhkruringlid seostuvad ühe minu vanemaga, kuna just tema on neid vahetevahel teinud. Neid on alati ääretult mõnus krõbistada ja tegelikult ka päris lihtne valmistada. Kellele kaneel meeldib, võib küpsised katta suhkruga ja kaneeli seguga.

- 200 g hapukoort
- 125 g toasooja võid
- 250 g suhkrut
- 1 tl vanillisuhkrut
- 450 g jahu
- 1 tl küpsetuspulbrit
- peale suhkrut

Segage kõik ained kokku, kuni saate ühtlase taina. Kringlikeste vormimiseks võtke tükk tainast ja rullige sellest käte vahel peenikesed “vors-tid” (umbes 1cm läbimõõduga), keerake need kringlik ja torgake ühelt poolt suhkrusse. Asetage kringlid küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile, suhkrune pool üleval. Küpsetage 200kraadises ahjus 15–20 minutit, kuni küpsised on kergelt kuldsed.

Maakodu köögirubriiki toetab Kaubamaja Toidumaailm.

kaubamaja

iüks ja ainus

Mandlite ja sarapuupähklitega rugelach-küpsised

Rugelach-küpsised on pärit juudi köögist. Siinne variant on mandlite ja sarapuupähklitega, kuid miks mitte proovida ka teistsuguseid täidiseid – näiteks rosinaid, kreeka pähkleid, šokolaadi, martsipani, kuivatatud puuvilju või isegi moosi.

- 170 g võid
- 175 g toorjuustu
- 260 g jahu

TÄIDIS

- mandleid ja sarapuupähkleid, hakitud
- valget suhkrut, maitse järgi
- 3/4 tl soola
- 1 kuhjaga tl kaneeli
- pruuni suhkrut, maitse järgi

Vahustage või toorjuustu ja suhkruga. Lisage jahu ja sool, segage ühtlaseks. Jagage tainas väiksemateks osadeks (nt viieks osaks), mässige kilesse ja pange kas umbes 20 minutiks sügavkülma või mõneks tunniks tavalisse külmikusse. Täidise jaoks hakkige pähklid ja mandlid peeneks, segage suhkruga.

Pärast seismist võtke üks tainapall korraga külmast välja, rullige see nelinurgaks. Katke pealt pähkli-suhkruseguga, jättes ühest otsast u 2 cm vabaks. Rullige kokku, nagu rulliksite kaneelisaiu. Lõigake 1,5–2cm juppideks, suruge peale veel natuke täidist ja küpsetage 200kraadises ahjus 10–15 minutit. Jätkake samamoodi allesolevate tainapallidega.

®

MAGUS TŠILLIKASTE

MEELDIVALT VÜRTSIKAS KAASLANE
IGA LIHAROA KÕRVALE

EESTI RAHVA LEMMIK!*

www.facebook.com/tceesti

Maaletooja: D.T.L. Consumer Products Eesti AS www.dtl.ee

* Nielseni turu-uuring, september 2015

Sidrunised mandliküpsised

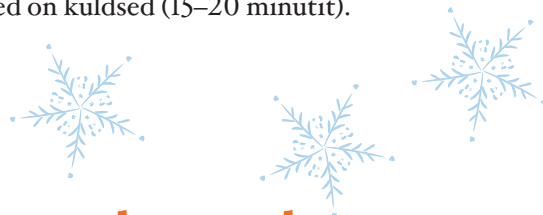
Need krõbeda mandlikattega ja mõnusalt kerge sidrunimaitsega küpsised kaovad laualt kiiresti. Valmistamine on veidi vaevanõudev, kuid tasub end igati ära.

- 125 g võid
- 1 sidruni riivitud koor
- 0,5 tl vanilli-ekstrakti
- 100 g suhkrut
- 125 g nisujahu
- 50 g mandlijahu
- 2 munavalget
- 150 g mandlilaaste

Segage tükkideks lõigatud toasoe võid, sidrunikoor, suhkur ja vanilliekstrakt kausis, nii et see muutub ühtlaseks massiks. Lisage nisu- ja mandlijahu ning segage, kuni saate ühtlase taina. Pange tunniks ajaks külmkappi.

Küpsiste tegemiseks moodustage tainast umbes 4 cm pikkused ja sentimeetrise diameetriga rullid. Kastke igaüks neist kergelt vispelatud munavalgetesse ning seejärel mandlilaastudesse. Suruge mandlilaastud õrnalt tainajupi sisse.

Laduge küpsised küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile ja pange vähemalt 20 minutiks külma. Küpsetage 170kraadises ahjus, kuni küpsised on kuldsed (15–20 minutit).

Beseekuused

Miks mitte jõulude puhul beseeküpsiseid veidi “tuunida” – näiteks vähekesse toiduvärvi ja nonparellidega. Tulemuseks on armsad jõulupuukujulised beseeküpsised.

- 4 munavalget
- 200 g suhkrut
- rohelist toiduvärvi
- kaunistuseks nonparelle vms

Alustage puhtas kausis munavalgete vahustamist. Kui munavalged on kenasti lahti klopidud, hakake sinna vähehaaval suhkrut lisama. Samal ajal jätkake vahustamist, kuni kogu suhkur on lisatud ja olete saavutanud tugeva läikiva munavalgevahu.

Lisage nüüd omal valikul rohelist toiduvärvi, mikserdage ühtlaseks. Kasutades kondiitripritsi, vormige küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile kuusekesed.

Puistake peale kaunistusi ja küpsetage 100kraadises ahjus 1–1,5 tundi, kuni beseeküpsised on pealt kuivad (kontrollige näiteks noaotsaga peale koputades). Ärge laske neil pealt pruunistuda!

tarplan®
Lihtsalt liisa!

PEOLAVA KLASSIKA

ROHKEM RETSEPTE WWW.TARPLAN.EE
JA TARPLANI KAUBANDUSE FACEBOOKI LEHEL

Jõulukeeks piparkookidega

Jõulude puhul sobib keeksi sisse kuivatatud puuvilju panna, ja kohe palju! Kellele puuviljadest väheks jääb, võib neid enne küpsetamist kuni ööpäeva rummis või konjakis leotada. Küpsetage kas keeksivormis või lahtikäivas koogivormis. Veel rikkalikuma koogi jaoks katke see enne serveerimist vahukoorega ja kaunistage piparkookidega.

- 4 muna (nt datlid, rosinad, aprikoosid, jõhvikad)
- 200 g tumedat suhkrut
- 100 g sulavõid
- 150 g nisujahu
- 1,5 tl küpsetuspulbrit
- 200 g kuivatatud puuvilju
- 50 g mandleid
- soovi korral konjakit või rummi kuivatatud puuviljade leotamiseks

Hakkige kuivatatud puuviljad ja mandlid. Mikserdage munad suhkruga lahti, lisage sulavõi, segage läbi. Lisage omavahel segatud jahu ja küpsetuspulber, mikserdage läbi. Segage sisse hakitud puuviljad ja mandlid. Valage võitatud keeksi- või koogivormi ja küpsetage 200kraadises ahjus u 35 minutit. Testige küpsust tikuga.

PIPARKOOGITAINAS

Piparkoogitaina tegemine on tegelikult ääretult lihtne ja enda tehtud tainas on poe omast igal juhul parem! Mina teen juba mitu aastat piparkooke Nami-Nami retsepti järgi. See tainas on hästi rullitav ja piparkooke saab teha nii õhemaid kui ka paksemaid.

- 250 g suhkrusiirupit
- 170 g suhkrut
- piparkoogi maitseainesegu (vastavalt pakil olevale juhisele)
- 250 g võid
- 2 muna
- 600 g nisujahu
- 2 tl söögisoodat

Kuumutage suhkrusiirupit ja suhkrut koos piparkoogimaitseainega keemiseni, siis eemaldage tulelt. Lisage tükki-deks lõigatud või. Laske veidi jahtuda.

Kloppige sisse 2 muna. Jaokaupa lisage söögisoodaga segatud jahu. Segage ühtlaseks. Jagage tainas sobiva suurusega portsjoniteks ja mässige toidukillesse. Hoidke vähemalt järgmise päevani külmikus. ❄️

NIPP.
Kui piparkoogi-
maitseainet käepärast
pole, segage see
ise kokku:
1 sl jahvatatud kaneeli,
2 tl jahvatatud nelki,
1 sl jahvatatud
kardemoni,
1 tl ingveripulbrit.

UUDIS!

KauaKüpsetatud

6-18 tundi KauaKüpsetatud ahjupraed on tipprestorani kvaliteediga, õrnad ja mahlased ning valmivad 10-15 minutiga.

LIHARESTORAN

SINU KODUS

MTÜ Kassiabi vabatahtlik Emmaga, kes usaldab inimesi sellele vaatamata, et ta hüljati.

Vabatahtlikult 60 kassiga

Tekst **Kristel Kirss**, fotod **Sven Arbet**

Miks? See küsimus kummitab paljusid, kui nähakse õnnetus olukorras, haigeid või kodutuid kasse. Kuidas neid aidata? Nii mõtleavad vaid suure südameheadusega inimesed.

Vabatahtlikuna MTÜ Kassiabi abiga liitunud Jaanika Mastik tunnistab, et on alati tundnud suurt kiindumust kasside vastu. Juba lapseas püüdis ta hätta sattunud hiirekuningaid aidata.

Nagu paljud head inimesed, oli Jaanika üks nendest, kellele läks aastate eest korda tänavakassidega tegelevate inimeste appihüüd – vajame vabatahtlikke.

Juba mõnda aega on võõraste kasside eest hoolitsemine muutunud Jaanika elu osaks. Vähe sellest, et kogu tema vaba aeg on kassidega täidetud, on ka neiu elukaaslane Rasmus hiire-

kuningatele abikäe ulatanud. “Kõik mind ümbritsevad inimesed elavad koos kassidega. Paar tuttavat said oma lemmikud minu kaudu,” lausub neiu naeratades. “Meil on nüüd kodus kass, kes ei sobi teiste kassidega. Mul oli endal, enne härraga kokku kolimist, ka kass. Aga kokkuleppel vanematega sai minu lemmikust nende kiisu. Vahepeal oli neil kasse koguni kolm, kahjuks üks suri ära.”

Nagu paljud teised vabatahtlikud, käib Jaanika päästetud kasse hooldamas oma vabast ajast, viib neid loomakliinikusse, otsib hoiukodusid, kes mõne ajutiselt enda juurde võtaks.

Päästetud kassid elavad Kassiabi ahiküttega majas, mis asub ühel vaikselt Tallinna tänaval. Seal ongi tänavalt päästetud loomad kosumas, inimeste ja teiste kassidega harjumas. Selles hoiukodus on seitse tuba. Igas toas kümmekond eri saatusel ja uut kodu ootavat kassi. Nad pole pärit pelgalt pealinna tänavatelt, neid on siia sattunud kõikjalt Eestist. Vabatahtlikud käivad vahetustega ja tegelevad nendega iga päev ning hoolitsevad tubade puhtuse eest. Iga kord, enne ühest toast teise minekut, desinfitseerib Jaanika nii oma käed kui jalad. Sedasama peavad tegema ka kõik maja külalised või kasse valima tulnud heasoovijad.

Haigestunud kassi ravimine on kallid. Kõik maja ja kasside ülalpidamiskulud püütakse katta annetustest. Muid jooksvaid väljaminekuid klapivad vabatahtlikud omavahel, näiteks nagu kasside transport või kliinikusse viimine. “Minu elukaaslane korraldas näiteks

German luurab mängukaaslast.

Kui meeldivad suurt kasvu kassid, on metskassi välimusega Mursik just kõige õigem lemmik. Kassisand on hooti vägagi mänguhimuline, kiindub usalduse taastudes jäägitult. Võõraid ligi ei lase.

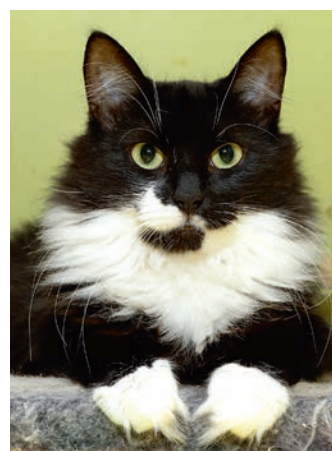
Inimestes pettunud ja mõistmist ootav Kotja on väarikas eas, ta klappib teiste kassidega hästi. Sobiks kannatliku meelega pererahvale, kes elab maakodus.

Vassilissa on noor diivanikass, kes hästi sobiks rahuliku perenaise süle soojendamaks.

MTÜ Kassibi hoiukodu koridoris elab Rõzolja, kes kuidagi ei saa läbi teiste kassidega. Ta vajaks hädasti hoiukodu ja paisid.

Skunk on veidi arglik, aga väga mänguhimuline. Ta naudib paisid, ent kui keegi ootamatult läheneb, jookseb eest ära.

Hoiukodust ei saa kassi uisapäisa

Vaatamata sellele, et hoiukodu täieneb uute kassidega pidevalt, ei loovutata ühtegi hingekest lihtsalt ja kergekäeliselt.

Teadlikuna sellest, kui julmad, tujukad ja ükskõiksed võivad inimesed olla, on MTÜ Kassibi vabatahtlikud kassidele kodu pakkuda soovivate inimeste suhtes üsna nõudlikud. Selleks et mitte pettuda, kui pildi alusel valitud kassi kohe samal päeval endale koju viia ei saa, tasub teada, et esitatakse küsimusi. Kui keegi soovib terveks ravitud, kiibiga, steriliseeritud ja vaksineeritud kassi, tasub nendele vastata. Vabatahtlikud, kes tunnevad oma hooeluseid, oskavad niiviisi soovitada kõige paremini teile sobivat lemmiklooma. Samuti tuleb enne mõelda, kas soovitakse rahulikke või aktiivset ja mänguhimulist, tubast või õues käivat kassikest. Kindlasti peab tulevane kassiomanik olema nõus loomaga aastas korra käima loomakliinikus, et lemmik saaks vaksineeritud. "Paljud ei tee seda, mõtlevad, et neil on ju tubased kassid. Samas võivad nad oma välisjalanõudega viia elamisse raskete haiguste pisikuid, ja siis on häda käes," hoiatab Jaanika.

Need, kes ei soovi või ei saa kassi võtta, saavad toetada annetusega, tehes ülekande Kassibi MTÜ arvele EE902200221030561288.

Kõige enam nõutud kassid varjupaikades

Edetabeli tipus on tõutunnustega, pikakarvalised, kolmevärvilised ning punast värvi kiisud. Nimekirja lõpetavad musta-valgekirjud ja triibulise kasukaga karvapallid.

oma sünnipäeva meie heategevusüritusena. Selle raames kingib ta nüüd meie majale suitsuandurid, mis annavad häire kohe päästeametile edasi, sest me ei pruugi iga tund kohal olla."

Jaanika räägib, et tema elukaaslane on end kunagi rohkem koerainimeseks pidanud. Seda arvas mees seni, kuni räsitud vurrudega olevuse, satikatega ülekülvatud ja haige, tänavalt üles korjas ning terveks ravida laskis. See on vabatahtlike elus üsna tavaline, et remonti tehes, ronimis- ja kraapi-

mispuude ehitamises ning paigaldamises saab loota vaid endale, oma sõpradele ja elukaaslastele. Nii on ka Jaanika oma lähedastelt alati abi saanud.

Hoiukodu karvased kliendid

Milline on olnud kodutute kasside varasem elu, seda paljude loomade puhul ei teata. Küll on teada aga see, kust kiisud on päästetud. Paljud jõuavad nendeni tänavalt kassitädide juurest, kes on andunud päästjad ning toidavad väga räbalas seisundis loomi. Koduta jäävad

sageli ka need, kelle peremehe või perenaise pikk elutee manalasse jõudnud, aga lahkunu sugulased ei taha endale kassi.

Kassibi hoiukodus leidub ka loomakliiniku patsiente, keda on veterinaari juurde viidud surmasüsti saama. Õnneks ei ole loomaarstid südametud.

"On ette tulnud ka imelikke juhtumeid. Näiteks on meie juures Emma, kes oli takunööriga seotud rongijaama trepi käsipuu külge ning toidukott oli tema kõrvale pandud," meenutab Jaanika. "Emma on tohutult armas

Helmehaldja esimene prints Vasja

- Vasja on kuues kass, kes käsitöösõprade kaupluses Helmehaldjas oma karismaatilise ja mängulise olemusega nii müüjatele kui poe külalistele mõnusat seltskonda pakub. Kassipoiss on poes vaid ajutiselt, ootamas oma sõpra, kes ta päris koju viib.
- Aasta tagasi otsustati Helmehaldja poekeses pooleldi naljaga olla toeks kasse abistavale MTÜ-le ning pakkuda peavarju kiisudele, kes on inimestega sõbralikud, aga ei saa läbi oma karvaste suguvendade ja -õdedega. "Mõtlesime, et proovime alguses ühe kassiga ja siis vaatame, kuidas läheb," meenutab idee algatanud Meeri-Mall Aul. "Kuna mul endal pole kunagi kasse olnud, siis alustasime emase kiisuga. Ausalt öeldes ma kartsin, et ehk kassipoisid võivad olla üleannetud."
- Nii sai kauplusest hoiukodu armsale kassipreile Gerdale, tõsi, seda vaid kolmeks päevaks. Kassike leidis kohe endale armastava pere, kes ta koju viis. "Võtsime seejärel järgmise kassidaami, ja siis järgmise, ja veel ja sügisel veel ühe... Kõik leidsid kodu," räägib Meeri-Mall. Neiu usub, et nende kauplus meeldib kassidele päris hästi. Kasside hoiukodus elaks teistega mitte seltsiv loomake puuris, aga nende äris on armsa nurr mootori käsutuses kauplus, kontor ja ladu. "Kiisu saab suhelda klientidega, või kui ta väsis, saab tõmbuda tagasi ja varjuda."
- Umbes aastane Vasja on esimene isane kass nende toimekas peres. Meeri-Mall ütleb, et kõik tema eelarvamused isase kassi ees on nüüd seljatatud. "Ta on meie senistest kassidest kõige sõbralikum ja kõige ronimishimulisem. Ta on tõeline mees – kui midagi tahab, siis ta teeb mõtte kohe teoks. Samas on Vasja tõeliselt suur kaisumõmmi! Preilid olid meil märksa pirtsakamad."
- Meeri-Mall on kõikide oma hoolealuste kohta avalikku päevikut pidanud. Huvilised leiavad kaupluse kassi kohta kord nädalas uue jutukese aadressilt www.facebook.com/helmehaldjas/.
- Need, kellele kassid meeldivad, aga neid omada ei saa, leiavad sealt muheda lugemist poekasside elu kohta. Kellele aga Helmehaldja nurruja meeldima hakkab, neil tasub kauplusest läbi astuda ja kiisuga lähemalt tutvust teha. "Siiani on meie kogemus hoiukoduna pakkunud vaid rahuldust ja häid emotsioone. See on heategu, millest võidavad kõik!" kinnitab Meeri-Mall Aul.

ja toreda iseloomuga kassike. Kui ma tuppä astun, hüppab ta kohe õlale, et olla inimesele lähedal."

On ka kasse, kes hoiukodus teistega ei seltsi. Neid on majutatud vastutulelike inimeste kodudesse. Muidu peaks nad teiste omasuguste hüljatute seas elama vaid puuris. Ajutises kodus elavad nad seni, kuni ilmub välja see kõige õigem inimene. Vajadusel aitab Kassiabi heatahtlikke peresid kassiliiva ja toiduga. "Suur on rõõm, kui abistajad saavad ise hakkama, aga seegi on hea, kui nad oma kodu pakuvad. Paljud kassid lihtsalt ei seltsi teiste loomadega, lähevad hoiukodus teistega kaklema. Inimestega saavad aga hästi läbi. Nende jaoks ongi vaja hoiukodu."

Hästi toredaks on kujunenud meil koostöö Helmehaldja kauplusega," märgib Jaanika.

Kassid oskavad tänulikud olla

Vabatahtlikuna tööd tehes on Jaanika seesugust inimeste headust eriti kõrgelt hindama hakanud. Kasse abistades on ta palju kohanud kalke ja kasse vihkavaid või kummalise suhtumisega inimesi. "On neid, kes vihastelt riidlevad, et milleks päästa kodutuid loomi, või pahandavad, kui tohterdame väga haigeid või viga saanud. Milleks ravida, parem kohe surmasüst teha, leiavad nad."

Nii polegi ime, et mõni säravate silmadega uut kodu ootav kass ei usalda inimesi. Õnneks leidub neid, kes on nõus võtma enda koju just selle kõige haigema või kõige õnnetuma saatusega looma, et pakkuda talle viimaks ometi mõnusat ja turvalist elu.

Hoiukodus on praegu paar sellist kassi, keda valdab võõraste inimeste saabudes kabuhirm. Selline sobib inimesele, kes armastab kasse ning kes on järjekindel. "Need metsikumad vajavad aega, et taastuks usaldus ja usk inimeste headusesse," märgib Jaanika.

Sageli on kiisud pärast keskkonnavahetust šokis ega tule uues kodus tükk aega voodi alt välja. "Siis on vaja toit ja liivakast lähemale viia ja oodata. Ükski kass ei ole veel voodi alla jäänud!" julgustab Jaanika.

Paljud loomasõbrad ei julge väljakujunenud iseloomuga kassi koju võtta. Jaanika soovib sageli eelistada just täiskasvanud looma kassipojale.

"Need kassid, kes viimaks kodu saavad, näitavad oma tänulikkust välja, käituvad väga hästi ja hoiavad pererahvast. Ma olen seda nii oma sõprade kui ka tuttavate juures näinud." ❀

caramira

Õnneliku lemmiklooma pood

Caramira maiused - 100% naturaalsest kõrgkvaliteetsest toorainest

ALATI MAITSVAD, ISUÄRATAVALT LÕHNAVAD, KERGESTI SEEDITAVAD
SISALDAVAD VITAMIINE NING ROHKELT VALKU JA VÄÄRTUSLIKKE TOITAINI

- Naturaalsed koeramaiused - närimiseks ja hammaste puhastamiseks hingetoru, söögitoru, kops, maks, magu, udar, kõrvad, kanajalad, nahad
- Treeningmaiused - treenimiseks ja premeerimiseks - väikesed kondid ja lihapulgad
- Lihamaiused - erilisteks gurmeesündmusteks - kuivatatud kana-, kalkuni- ja loomaliha

Caramira kassiliivad - tõhusaimad kõikidest saadaolevatest mineraalsetest kassiliivadest

- Tolmuvabad - sobivad eriti hästi ka allergilistele loomadele ja peremeestele, kes liiva peavad koristama
- Kõrge imavusvõimsusega - liivadel on suurepärane lõhnaimavus, mis hoiab 100% ära uriinilõhnad
- Garanteerivad maksimaalse hügieeni - kodu jääb puhtaks ja lõhnabaks
  - Hästi paakuvad - liiva on kerge koristada ning toodet kulub vähe
  - Antibakteriaalsed - likvideerib seened ja bakterid

CARAMIRA ÕNNELIKU LEMMIKLOOMA POED:

TALLINNAS Pirita Selver, Torupilli Selver, Läänemere Selver, Tondi Selver, Raudalu Konsum, Laagri Maksimarket TARTUS Vahi Selver PÄRNUS Ülejõe Selver

LISAKS TOOTED MÜÜGIL Selveri, Prisma, Comarketi, Delice ja Keila TÜ kauplustes ning Horteses, Hansaplantis ning Caramira e-poes

MEIL ON ALATI HÄID KUU- JA PÄEVAPAKKUMISI!

www.caramira.ee

Jõuluinglikesed lendavad puule

Rõõm omavalmistatud kuusehetest on kahekordne – saab meisterdada ja tehtut nautida.

Tekst **Helju Sillavee**,
Kelmiküla lasteaia
vanemõpetaja ja
loovusringi juhendaja
Foto **Sven Arbet**

Nende ingliskeste valmistamine on lihtne neil, kelle peres on jäätise- ja kohvisõpru. Siis on teil kindlasti vajalik pulgavaru olemas. Pole ka midagi katki, kui jäätisesööjaid ei ole, sest neid pulki saab osta käsitöötarvete poest. Ingleid võib meisterdada piparkookide küpsetamise toreda vahepalana kogu perega, sest pulkade värvimise ja kleepimisega saavad edukalt hakkama ka lapsed.

TÖÖVAHENDID

- * Jäätisepulgad ja veidi peenemad kohvi/tee segamise pulgad.
- * PVA-liim.
- * Pael või nöör sidumiseks.
- * Lõng.
- * Guaššvärv (valge ja roosa).
- * Krepp-paber või siidpaber või riidetükk tiibadeks.
- * Peaks ümmargune paberimassist või plastist pall või puust nupuke (saab käsitööpoest).

TÖÖ KÄIK

- * Võtke kaks jäätisepulka ja nöör. Nöör tuleb eelnevalt tehtud pallikese/nupu avast läbi tõmmata, seejärel paigutage see kahe pulga vahele nii, et jääks aas kinnitamiseks ja liimige pulgad omavahel kokku. Kolmas jäätisepulk liimige kahe jäätisepulga ühinemiskohale.
- * Seejärel võtke kolm kohvisegamise pulka. Üks neist lõigake kääridega pooleks, sellest saavad käed. Liimige käed paika. Kaks teist pulka liimige ingli keha tagumisele poolele, nendest saavad jalad.
- * Kleepige ingli pea külge lõngast juuksed.
- * Värvige pulgad valge guaššvärviga üle, laske kuivada ning värvige käe- ja jalaotsad guaššvärviga roosaks.
- * Seejärel lõigake krepp-paberist, riidetükist või siidpaberist välja tiivakujulised tükid ja kleepige need PVA-liimiga ingli seljale.
- * Kinnitage ingli kehale kaunistuseks tähekleps. Selle asemel võib ka ise joonistada kaunistusi või kleepida meelepäraseid kujundeid.
- * Joonistage ingli näole silmad, suu ja nina.
- * Head meisterdamist ja kaunist jõuluaega! ✨

Detsemberi üritused

- 1. XII - Saaremaal Angla pärandkultuurikeskuses avatakse jõulumaa.
- 1.-22. XII - jõulud Olustvere mõisas.
- 1.-6. XII - jõuluprogramm Karilatsis Põlva talurahvamuuseumis.
- 4. XII - jõululaat Värskas.
- 4. XII - vokaalansamblite päev "Ootuste aeg" Tartus Heino Elleri nimelises muusikakoolis.
- 4.-6. XII - jõululaat Tartu Näituste messikeskuses.
- 4.-5. XII - noorte infomess Teeviit Eesti Näituste messikeskuses.
- 5. XII - käsitöömeistrite jõululaat Viljandimaal Karksis, käsitöölaad Põltsamaal, Paide kogupereüritus Jõulukroon, jõululaat Võhmas ja Sangaste vallas.
- 5. XII - taluturg Viljandis UKU keskuses.
- 5. XII - jõululaadad Märjamaal, Viljandimaal Võhmas ja Ida-Virumaal Rakkes.
- 7.-18. XII - jõuluprogramm Järvamaa muuseumis.
- 7.-20. XII - avatud on Vudila jõulumaa Jõgevamaal.
- 8.-18. XII - Eesti Maantee-muuseumis jõuluprogramm "Reisiselli jõulud" ja Eesti Põllumajandusmuuseumis Ülenurmes jõuluprogramm "Toriseja El jõuluuni".
- 9.-10. XII - Võrumaal Haanja vallas Rogosi mõisa jõulumaa.
- 10.-12. XII - "Militaarne talvema" Valga militaarteemapargis.
- 12. XII - jõululaat Abja-Paluoja ja talvelaot Tarvastus Viljandimaal, jõululaadad Haapsalu kultuurikeskuses, Pärnu-Jaagupis, Tartus, Alatskivi lossis, Mustvee kultuurikeskuses ja kesklinnas, Vastseliina piiskopilinnuse Neuhauseni peamajas, Ida-Virumaa kutsehariduskeskuses ja Anijal Harjumaal.
- 12. XII - VII Tartu talvine tantsupidu.
- 12. XII - Lüübnitsa külakeskuses avatakse Setu jõulumaa.
- 13. XII - jõulu- ja väiketootjate laad Järvamaal Karinu külamajas, jõululaadad Järvakandis, Kadrinas ja Kohilas.
- 14.-20. XII - avatud on Vanamõisa jõulumaa Harjumaal Saue vallas.
- 17.-19. XII - suur jõululaat Viljandis.
- 18.-23. XII Pärnu keskuse jõuluturg.
- 18. XII - Kidise jõulumuusika, heategevuslik üritus Pärnumaal Varbla vallas Paadremaa kirikus ja KaarSaalis.
- 18. XII - Tallinnas Disaini- ja Arhitektuuri-galeriis avatakse näitus PiparkoogiMaania.
- 19. XII - jõululaadad Raplas ja Hiiumaal Kassari puhkekeskuses.
- 19. XII - kella 11-15 toimub Tartumaal Ülenurmes Eesti Põllumajandusmuuseumis jõululaat.
- 20. XII - jõululaadad Tamsalus ja Põltsamaal.
- 21. XII - toomapäeva tule- ja valguseetendus ning jõulurahu kuulutamine Pärnus.
- 22. XII - talvepealinn Otepää avapidustused.
- 22.-24. XII - Tartu viimase hetke jõululaat.
- 26. XII - perepäev Pärnumaal Kabli ranna jõulumaal.
- 30. XII - Vane-muise teatri aastalõpuball.
- 31. XII - aasta-vahetus Suurel Munamäel.

Uudiseid ja eelteateid ootab iga kuu 10. kuupäevani toimetaja **Kadri Tramm**. Tel 661 3370, e-post kadri.tramm@maakodu.ee.

Maakodu sisujuht

Kaunid kodud ja konkursi "Eesti kaunimad maakodud" võitjad

- Nr 1 lk 6 Hubane kodu põningul
Nr 2 lk 6 Kuuse maja - parim kodu maailmas
Nr 2 lk 6 Tuhkatriinulik kelder härrastemajas
Nr 4 lk 6 Kodu admiralimajas
Nr 5 lk 6 Moodne kodu rookatusel all
Nr 6 lk 6 Majatäis romantikat
Nr 7 lk 6 Ojakääru ehe - kodu moonakamajas
Nr 8 lk 6 Päike keset küla
Nr 9 lk 6 Kodu uhkete ratsude naabruses
Nr 10 lk 10 Kadaka talu mändide rüpes
Nr 10 lk 24 Lillemägi rannajoonel
Nr 10 lk 36 Häärber endistel mõisamaadel
Nr 10 lk 48 Eneseusus kasvav Sonne talu
Nr 10 lk 58 Lastele valitud kodu - Mardi talu
Nr 10 lk 66 Pruudikambriga suveköök
Nr 11 lk 8 Rahulik kodu rookatusel all
Nr 12 lk 8 Eestlanna jõulud Norras

Sisekujundus

- Nr 1 lk 20 Magamistuba - õnneliku suhte tempel
Nr 1 lk 24 Kaunid ja kutsuvad magamistoad
Nr 2 lk 18 Loominguni juhatanud eeskoda
Nr 2 lk 20 Hubane ja asjalik esik
Nr 2 lk 24 Leidlik ja muidugi kodumaine!
Nr 3 lk 16 Taaskasutusvaimuga köök
Nr 3 lk 24 Mustritega võrtsitatud köök
Nr 5 lk 22 Kui värvitud sein tahab mustrit
Nr 6 lk 16 Millised on eestlaste lemmiktapedid?
Nr 12 lk 24 Pidurüüs aiapaviljon

Teeme ise

- Nr 1 lk 50 Jäine aiaahe
Nr 4 lk 94 Kuidas ehitada roigasaeda?
Nr 4 lk 102 Aiapidaja töölaud
Nr 5 lk 30 Teetorn - kaunis kink või lauaahe
Nr 6 lk 64 Tööriistad võõle!
Nr 7 lk 14 Vana ukse uus roll
Nr 8 lk 28 Lavendlisse armunud

Töötuba

- Nr 2 lk 28 Ajatu töö kellast kellani
Nr 3 lk 34 Südamesoojusega tehtud
Nr 4 lk 28 Visiooniga meistri tööd
Nr 5 lk 26 Nahakoda sai alguse lemmikloomadest
Nr 6 lk 20 Värviline klaasimaailm
Nr 7 lk 28 Puusepp, kellel kunagi igav ei hakka
Nr 9 lk 26 Nikerdustest nägusa disainini

Mõis ja vana maja

- Nr 7 lk 16 Kotlandi kodune mõisahäärber
Nr 8 lk 16 Romantilise lossi uus hiilgeaeg
Nr 8 lk 24 Eesti esimene autobussijaam
Nr 9 lk 20 Ahtme lastesõime hiilgus ja unustus
Nr 10 lk 34 Suursugune talumaja Viljandimaal
Nr 11 lk 18 Eesti panga hoone ja Petseri
Nr 12 lk 18 Sõjaeelse taluarhitektuuri pärl - Mikuri elumaja

Tehnika

- Nr 1 lk 30 Frees või puhur - tõhus asemik kühveldamiseks
Nr 2 lk 36 Robot kodu kraamima
Nr 3 lk 30 Aeglase koka tehnikaimed
Nr 4 lk 24 Internet maakodus: püsiv või mobiilne?
Nr 5 lk 50 Kasvuhoonet saab kasta automaatselt
Nr 6 lk 32 Basseinirõõmud koduaias
Nr 7 lk 34 Veetsilm toob aeda elu
Nr 8 lk 32 Toidukuivati - nii korilasele kui gurmeeekokale
Nr 9 lk 22 Maatalu mahlavabrik
Nr 10 lk 36 Kui õuel laiutab võimas puu
Nr 12 lk 24 Milline on kirveste Mercedes?

Leiulehed/võimalus

- Nr 1 lk 16 Metsavaatete väike unekambrike
Nr 2 lk 16 Puidujääkidest diivanilaud
Nr 4 lk 116 Piire ületav stiilne pulmapidu
Nr 5 lk 16 Vana lauanõu vajab iluravi
Nr 6 lk 24 Kaks omanäolist puhkenurka
Nr 7 lk 24 Rullime loodusvärvid seintele
Nr 8 lk 46 Paekivist lilleauto
Nr 9 lk 16 Mosaiigiga kandik
Nr 10 lk 134 Vedur grillib ja küpsetab

- Nr 11 lk 28 Juurteni juhataja pulmatekk
Nr 11 lk 48 Keldrikünka lillevaip
Nr 12 lk 66 Parimad kingitused käsitöömeistritelt

Külaskäik

- Nr 3 lk 70 Leivalõhnaline vana apteek
Nr 4 lk 84 Punaste katustega pilgupüüdja
Nr 6 lk 26 Eesti külad, mis rõõmustavad silma ja südant
Nr 7 lk 32 Külüst külla viib tee
Nr 8 lk 26 Uhti-uhketest küladest
Nr 9 lk 28 Aasta küla leiti Saaremaalt
Nr 11 lk 20 Inspireeriv villa Aaltonen
Nr 11 lk 30 Metsa sisse peidetud öökullipesa

Kaunid koduaiad, toataimed

- Nr 1 lk 34 Lilled sängiserval
Nr 1 lk 42 Okkiline ilu talvises aias
Nr 2 lk 40 Lilleväljad tiigipeeglite kohal
Nr 2 lk 54 Dendroobium - kaunis ja kasulik orhidee
Nr 3 lk 54 Tippkokad roosiaias
Nr 4 lk 42 Pedajamäe roosilised nõlvad
Nr 5 lk 32 Posti talu kirev tulbikevad
Nr 5 lk 58 Tooge kevade hõng tuppa
Nr 6 lk 36 Magusalt lõhnav sireliaeg taluaias
Nr 7 lk 26 Lõhnav lillekimp
Nr 7 lk 38 Saalid täis uhkeid lillemaale
Nr 8 lk 36 Jaapanliku puudutusega aed rannaniidu süles
Nr 9 lk 30 Järvekalda astangulised aiavaated
Nr 10 lk 74 Õitesse uppunud suved tuulisel rannakülal
Nr 11 lk 40 Särav aiapärl kahel pool orgu

Abiks algajale aednikule

- Nr 1 lk 48 Aiakangad - mida, kuidas ja kus kasutada?
Nr 2 lk 50 Kevadtalvised ohud noores viljapuuaias
Nr 3 lk 50 Enne kui saab peenrale
Nr 4 lk 66 Minu õunapuude aastaring
Nr 4 lk 68 Minu marjapõõsaste aastaring
Nr 4 lk 112 Virga aedniku treeningkava
Nr 5 lk 44 Kõõgiviljaaed kastides
Nr 6 lk 66 Aedniku apteek

2015

- Nr 8 lk 52 Noorenduskuur püsilillepeenral
Nr 9 lk 38 Lehtpõõsahekk istutage sügisel
Nr 10 lk 90 Kurgid-kõrvitsad "ahju" peale kasvama
Nr 11 lk 52 Milliseid toataimi võiks sügisel soetada?
Nr 12 lk 52 Loomme meeleolu õue ja tuppa

Haljastus ja aiakujundus

- Nr 4 lk 70 Uusi värve suvelillepeenrale
Nr 4 lk 74 Värvimaagia lillepeenral
Nr 5 lk 54 Kullakarva värvilaik aeda
Nr 6 lk 48 Leekivad kevadised vaipkatted
Nr 6 lk 54 Kole kraav sai ilusa lilleteki
Nr 6 lk 58 Roosaielised eputajad
Nr 7 lk 46 Must – elegantsi, müstika ning võimu värv
Nr 8 lk 48 Eesti kaunimad koduümbrused
Nr 8 lk 54 Valged õied suves
Nr 9 lk 40 Nägemiseni, rohelus
Nr 9 lk 54 Suur sipelgas ja tilluke maja
Nr 10 lk 92 Mälestus sinisest taevast
Nr 11 lk 54 Apelsinide ja sügise värv
Nr 12 lk 32 Härmas aia võluvad detailid
Nr 12 lk 38 Vere ja kire värv
Nr 12 lk 46 Okaspuud, mis kasvavad allapoole

Tarbaed, köögivilid, puuviljad, marjakasvatust

- Nr 3 lk 38 Nutikas tarbaed
Nr 3 lk 53 16 uut köögiviljasorti
Nr 4 lk 98 Hoogne algus melonipeenral
Nr 5 lk 46 Köögiviljad ja marjad väikepakist peenrale
Nr 9 lk 46 Uudsed lõhnad ja maitsed ürdipeenral

Miks ja kuidas

- Nr 4 lk 54 Kuidas võidelda orasheinaga?
Nr 4 lk 58 Umbrohuta muruvaip koduõuele
Nr 4 lk 62 Muruseemet valimas
Nr 4 lk 90 Milliseid aiatöökindaid osta?
Nr 7 lk 62 Toored maasikad toidulaual

Pilk maailma, lugejareisid

- Nr 1 lk 52 Uduse Albioni päikeselisim aed

- Nr 2 lk 62 Seiklema Soome sumedasse suvesse
Nr 5 lk 48 Uudiseid Soome aiameessilt
Nr 5 lk 60 See võrratu Vietnam!
Nr 7 lk 56 Päevad troopilises taimekatlas
Nr 9 lk 58 3354 kilomeetrit põhja ja tagasi
Nr 10 lk 106 700 aastat koduaeda
Nr 10 lk 140 Teel unistuste palmisaarele
Nr 11 lk 62 Päevad palmide all

Taimekaitse ja kahjurid

- Nr 1 lk 60 Toalilled tervisest
Nr 2 lk 52 Tervetest seemnetest terve taim
Nr 3 lk 48 Kevadine suurpuhastus puuviljaaias
Nr 4 lk 20 Mõnus oas verandal
Nr 4 lk 32 Taimekaitse ja Thunide kalender
Nr 5 lk 40 Ka tulbid põevad
Nr 6 lk 44 Kui sirel on tõbine
Nr 7 lk 52 Salaelu roosilehel
Nr 8 lk 60 Roosteseente mitu nägu
Nr 9 lk 52 Aiamulla tervis: kahjurid
Nr 10 lk 102 Tõved köögiviljaaia mullas
Nr 11 lk 60 Visa hingega kahjurid meie kõrval

Minu äri ja lahkend kostitajad

- Nr 1 lk 27 Neljandat põlve kudumiloojad
Nr 1 lk 62 Huumoriga võrtsitatud Talumehe kõrts
Nr 2 lk 32 Õnneliku paberikunstniku pesa
Nr 3 lk 56 Romantiku mööbel
Nr 4 lk 128 Muhu suved portselanil
Nr 5 lk 64 Uus elu vanakraami keskel
Nr 6 lk 30 Võrtsjärve saunavaimud kolisid iglusse
Nr 6 lk 68 Isetegemisrõõmu Vaarikast Vahukoorega
Nr 7 lk 64 Fellin nagu Viljandi
Nr 8 lk 62 Lammasmäe saunamaailm
Nr 9 lk 64 Kaua tehtud kaunikene
Nr 10 lk 118 Pudelisse püütud Saaremaa eksootika
Nr 11 lk 68 Sinepitalu põnevad maitsed ja julged katsetused
Nr 12 lk 56 Väike Ingel – endale ja teistele

Köök

- Nr 1 lk 68 Mis hommikul söögiks on?
Nr 2 lk 68 Kinoa – gluteenivaba supertoit
Nr 3 lk 64 Värsket ja värvikat
Nr 4 lk 122 Kirglik ja kirju suvine eine
Nr 5 lk 70 Kevadisel rohelised road
Nr 6 lk 72 Suvel on maasika maitse
Nr 7 lk 72 Suviseks sünnipäevapeoks
Nr 8 lk 70 Pühendatud tomatile
Nr 9 lk 70 (Kuke)seenele!
Nr 10 lk 124 Sügise tummise toidud
Nr 10 lk 132 Retseptivõistluse parimad palad
Nr 11 lk 72 Supist sooja
Nr 12 lk 66 Teistmoodi küpsised

Lastetuba

- Nr 1 lk 74 Lumememmed, kes ei karda sula
Nr 2 lk 74 Und ei ole – loenda lambaid!
Nr 3 lk 80 Munarestinartsissid
Nr 4 lk 140 Mururohelised kevadekuulutajad
Nr 5 lk 80 Küünlaalus emale
Nr 6 lk 29 Tuulekellad helisema
Nr 7 lk 70 "Pea mind meele!" kalender
Nr 9 lk 78 Mängime tee tuttavaks
Nr 10 lk 138 Paberkotist puu
Nr 11 lk 80 Et inglid valvaks su und...
Nr 12 lk 78 Jõuluinglekesed lendavad puule

Kaaslane

- Nr 1 lk 76 Kui truu sõbra jalad ei kannan
Nr 2 lk 75 Tihuse turismitalu – eesti hobuse kaitsevaim
Nr 3 lk 76 Villasead – kelmikalt sarmikad seltsilised
Nr 4 lk 106 Aia laulikulud
Nr 4 lk 134 Võimatu sõprus võimalikuks
Nr 5 lk 76 Aia õised külalised
Nr 6 lk 78 Appi, koer kastab taimi!
Nr 7 lk 78 Koerale oma söögilaud ja voodi
Nr 8 lk 76 Pokumaa kalkun – ilus ja sõbralik
Nr 9 lk 76 Kuidas kaitsta oravaid?
Nr 11 lk 78 Võitjaks sündinud notsik
Lk 12 lk 74 Vabatahtlikult 60 kassiga

	A. Gaidari lasteraamatu tegelane	magamiskoht	Labor Employment Relations	küla Kadrina vallas	A	rahvas Kaukaasias	gramm	kohitsetud kult	õllepealinn		põhiseaduse rakendus-seadus	Average Order Value	Rahva Omakaitse	toitumisalane märgis	hoiuruum	lennu-kompanii
saarestik Vaikses ookeanis										jõepraam						
asjad							üheosaline instrumetaalpala			mootori hääl						
taim pildil													mehenimi			
				seaborgium				jõgi Habarovski kraisis								
				tänav läti k					imaginaarühik							
				Briti admiral												
				... kaart			vaimne, religioosne tegevus	liiter					küla			
				kaalium		kunstnik ja poliitik										
				tüütav, rõhuv		sarnased tähed										
	ehk	rooma 506	end. põllumajandusminister User Interface Integration						täpitaht	sarmikas, ligitõmbav	sinepigaas	Eesti linn	kaunidus	lipukandja	kahekomponentne toidurasv	
taim pildil																meeter
	hetk, luuleliselt					miil		London Research Institute	populaarne kinnitusvahend väljasurnud rahvas							
taim pildil	moment					neutrum										lind
elektron		õppeaasta	d-noot			kehavedelik							pirukas ingl. k			
taim pildil			1. ja 6. vokaal			tsaariaegsed linnapoliitseinikud							ujumiselund			
													aasta			
silmahaigus				Kreeka täht				loomaarsti-					alevik Tartu maanteel			
								astmik								
				strontsium			end Euroopa riigi lüh									
				õnnestunud, tulemusliik			ultra lühi						linn Ungaris			
				küla Raikküla vallas												
				audio-visuaalne				end politseijuht								
				c-noot				liberaal-demokraatlik erakond								
								või								
	tera								raadius							

Lahendusi ootame 15. detsembrini aadressil **Maakodu, Narva mnt 13, 10151 Tallinn** või e-posti teel kristel.kirss@maakodu.ee. Lisage vastuse juurde ka oma selle numbri lemmiklugu.

Õige vastus oli: taevasinised õied, taevasinine lauk, harilik sigur, harilik sinilav. Loosijonn naeratas **Maire Pentikäinenile**, kes saab auhinnaks raamatu "Puuvilja- ja marjasordid". Järgmise ristsõna auhinnaks on Helve Sarapuu "Hekid ja hekitaimed".

Maaletooja ja müüja: SAMI MASINAKESKUS

Põhja-Eestis: Tule 20, Saue 76505, Harjumaa
Tel. 670 9621, mob. 521 8462, 528 2732

Lõuna-Eestis: Petseri 40, Valga 68204, Valgamaa
Mob 524 1759

Igale Avant mudelile üle 100 töövahendi.
Lai mudelivalik esindustes kohapeal.
Valmistatud Soomes.

AVANT®

Mitmekülgne laadur

Detsembris saad laomasina
ostu summast 10% ulatuses töövahendeid kingituseks!

Pakkumine kehtib laomasinatele 2015. aasta lõpuni.

Kõikide Avanti laadurite väljatöötamisel on silmas peetud nähtavust. Juhi esiraamil asuvast kabiinist on hästi näha esiots, tagaots ja mõlemad küljed. Teleskooppoom on masina pikikesktele suhtes nihkes, tänu sellele on nähtavus ette väga hea poomi mis tahes asendis.

Avant 700-seeria väljatöötamisel pandi suurt rõhku tõstevõimele. 700-seeria mudelite tõstevõime on kuni 1600 kg ja maksimaalne murdejõud kuni 35 %.

SAMI

MASINAKESKUS

Vaata www.sami.ee või www.avanttecno.com

AUTOOSTU UUS TASE

Officially licensed mobile.de partner

- Eesti suurim sõidukite kuulutus- ja tellimissüsteem
- Sõidukid tellimisel Euroopast, kohapeal üle 100 auto
- Garantii ning sõiduk otse liisingusse
- Eesti nr. 1 kasutatud sõidukite importija
- Vahendustasu alates 200 eurost

mobile.ee

